

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. บริบทของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
 - 2.1 ความหมายของนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
 - 2.2 ประเภทของนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
 - 2.3 ลักษณะของนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
3. แนวคิดทฤษฎีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
 - 3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
 - 3.2 วิธีสอนนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
 - 3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอ่าน การเขียนสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้อ่าน
4. การอ่านและการเขียน
 - 4.1 ความสำคัญของการอ่าน
 - 4.2 วิธีการสอนอ่าน
 - 4.3 ความสำคัญของการเขียน
 - 4.4 วิธีการสอนเขียน
5. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมภาษาพาสนุก
 - 5.1 ความหมายของกิจกรรมภาษาพาสนุก
 - 5.2 หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมภาษาพาสนุก
6. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน
 - 6.1 ความหมายของแบบฝึกทักษะ
 - 6.2 ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี
 - 6.3 ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ
 - 6.4 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.1 โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่

โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่ตั้ง 262 หมู่ 10 ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนขนาด กลาง เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552 มีจำนวนบุคลากร 23 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 547 คน นักเรียนปกติ 500 คน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 47 คน แยกเป็นประเภทความพิการ 9 ประเภท ได้แก่ บกพร่องทางด้านสติปัญญา 20 คน มีปัญหาทางการเรียนรู้ 24 คน บุคคลพิการซ้อน 3 คน เป็นโรงเรียนจัดการเรียนร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548

โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่มีจุดเด่น คือ เป็นโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ได้รับความอุปถัมภ์จากบริษัทเจริญโภคภัณฑ์และอยู่ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ทำให้มีแหล่งเรียนรู้และวิทยากรในเรื่องการเกษตรเป็นจำนวนมาก ส่วนข้อจำกัด คือ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนของชาวไทยภูเขาหลายเผ่าพันธุ์ทำให้มีปัญหาด้านการสื่อสาร ชุมชนยากจน คนในชุมชนไม่สามารถสนับสนุนในเรื่องปัจจัยที่เป็นทุนในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนได้ นอกจากนี้เรื่องแรงงานและครูส่วนใหญ่เป็นคนต่างอำเภอและเดินทางไปกลับทุกวัน มีเวลาอยู่โรงเรียนเฉพาะช่วงเวลาราชการ

1.2 โรงเรียนบ้านห้วยบอน

โรงเรียนบ้านห้วยบอน ตั้งอยู่เลขที่ 595 หมู่ที่ 10 ตำบล เวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50110 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูจำนวนทั้งหมด 10 คน และครูที่ผ่านการอบรมครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 คน ผ่านการอบรมการบริการสอนเสริม จำนวน 2 คน เข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมเด็กปกติกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในปี พ.ศ. 2537 และได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในปีพ.ศ. 2546 จำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2552 ทั้งหมด 103 คน เป็นเด็กปกติ 96 คนและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติจำนวน 7 คน บกพร่องทางสติปัญญาจำนวน 7 คน สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบห่างไกล ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่ามูเซอ และไทใหญ่ มีฐานะยากจน การศึกษาค่อนข้างต่ำ แต่สามารถดูแลเอาใจใส่ ให้ความร่วมมือในการเรียนของบุตรหลานเป็นอย่างดี จุดเด่นของโรงเรียนคือการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมดีเด่นระดับเขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2551 และระดับศูนย์พัฒนาคุณภาพเวียงอุดมสิน ปีการศึกษา 2552 ได้รับรางวัลชนะเลิศงานวิจัยในชั้นเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ระดับจังหวัดเชียงใหม่และระดับภูมิภาคเหนือ ในปีการศึกษา 2552

1.3 โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง

โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง ตั้งอยู่เลขที่ 390 หมู่ที่ 7 ตำบล สันทราย อำเภอ ฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50110 โทรศัพท์ 0-5334-6604 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 4 หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 7 บ้านสองแคว หมู่ที่ 13 บ้านสันหนองเขียว หมู่ที่ 14 บ้านใหม่เหนือ หมู่ที่ 17 บ้านต้นล้านใน มีผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูจำนวนทั้งหมด 9 คน และครูที่ผ่านการอบรมครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 คน ผ่านการอบรมการบริการสอนเสริมจำนวน 5 คนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนเรียนร่วมเด็กปกติกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในปีพ.ศ. 2537 และได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในปีพ.ศ. 2546 จำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2552 ทั้งหมด 180 คน เป็นเด็กปกติ 175 คน และเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติจำนวน 5 คน บกพร่องทางร่างกายจำนวน 3 คน บกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน ออทิสติกจำนวน 1 คน

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะ ชุมชนพื้นราบเป็นชุมชนเมือง มีประชากรประมาณ 3,500 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียนได้แก่ วัดศรีบุญเรือง สถานีอนามัยบ้านสองแคว องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย ตลาดสองแคว อาชีพหลักของชุมชนคือรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคือประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีทอดผ้าป่า ประเพณีรดน้ำคำหัวในวันขึ้นปีใหม่เมือง และประเพณีการฟังเทศน์ในวันพระ ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 95 ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี 20,000 บาท

โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง มีจุดเด่น คือ ได้รับเกียรติบัตร เหรียญทอง กิจกรรมโครงการ ตักบาตรเพิ่มบุญ หนุนนำปัญญา สร้างสุขให้พอเพียง จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในปีการศึกษา 2551 และปี 2552 ได้รับรางวัลระดับทอง โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประจำปี 2551 และ 2552 ของโรงพยาบาลฝาง เป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในปีการศึกษา 2547 มีครูที่ผ่านการอบรมครูการศึกษาพิเศษ (200 ชั่วโมง) จำนวน 4 คน ผ่านการอบรมการบริการสอนเสริมจำนวน 5 คน และผ่านการอบรมการจัดการเรียนการสอนและเทคนิคการสอนและคัดกรองจำนวน 8 คน ส่วนข้อจำกัด คือ โรงเรียนมีนักเรียนที่มาจากรอบครัวที่ยากจน อยู่ในแหล่งผู้อพยพ พลัดถิ่นสัญชาติไทยใหญ่จึงขาดปัจจัยที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้ นักเรียนที่เป็นลูกของชนกลุ่มนี้มาเข้าเรียนด้วย และชุมชนมีปัญหาในการค้าและเสพยาเสพติด ดิสสุราเรื้อรัง ทำให้ส่งผลกระทบต่อครูและเลี้ยงดูบุตร มีปัญหาครอบครัวในการหย่าร้าง การถูกทอดทิ้งให้อยู่กับ ตา ยาย จึงทำให้นักเรียนมีปัญหาด้านการเรียนรู้ช้า

2. นักเรียนที่เรียนรู้ช้า

2.1 ความหมายของนักเรียนที่เรียนรู้ช้า

จากการศึกษาความหมายของ “นักเรียนที่เรียนรู้ช้า” สรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนรู้ช้า (Slow Learners) หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการเรียนช้ากว่าปกติต้องเรียนในรูปแบบชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลา หรือบางเวลาในโรงเรียนปกติ ซึ่งถือว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย และมีผลการทดสอบการอ่านและการเขียนภาษาไทยต่ำกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนคำในบัญชีคำพื้นฐานแต่ละระดับชั้น

2.2 ประเภทของนักเรียนที่เรียนรู้ช้า

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทของนักเรียนที่เรียนรู้ช้าไว้ดังนี้ เบญจพร ปัญญาขง (2543, หน้า 4) แบ่งเด็กที่เรียนรู้ช้าออกเป็น 4 ประเภทคือ ความบกพร่องด้านการเขียนและการสะกดคำ ด้านการอ่าน ด้านการคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์และบกพร่องหลายๆ ด้านร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544, หน้า 25) ได้ระบุประเภทของความบกพร่องในการเรียนรู้ว่าแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ความบกพร่องด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านคณิตศาสตร์และความสามารถที่ไม่เฉพาะเจาะจง และ ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 23-33) ได้จำแนกประเภทต่างๆ ตามลักษณะของปัญหาในการเรียนรู้ของเด็กไว้ ดังนี้ ความบกพร่องของการฟังและการพูด ความบกพร่องทางการอ่าน ความบกพร่องทางการเขียน ความบกพร่องทางคณิตศาสตร์ ความบกพร่องทางขบวนการคิด และ ความบกพร่องด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ว่า ปัญหาของการเรียนรู้ช้ามีหลายประเภท ได้แก่ ความบกพร่องด้านการอ่าน การเขียน การสะกดคำ ทักษะการคิดคำนวณและด้านอื่น ๆ รวมกันด้วย

2.3 ลักษณะของนักเรียนที่เรียนรู้ช้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 29-32) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่เรียนรู้ช้าไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการอ่าน เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านจะไม่สามารถอ่านหนังสือได้เท่ากับระดับของเด็กในชั้นเรียนเดียวกัน แม้ว่าจะพยายามช่วยเหลือในเรื่องความจำเป็นพิเศษแล้ว ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความบกพร่องทางการมองเห็นหรือการได้ยิน พฤติกรรมการอ่านที่ไม่เหมาะสมจึงปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

- 1.1 การเคลื่อนไหวร่างกายที่แสดงอาการเครียด เช่น อารมณ์เสีย หนีงอ
- 1.2 อ่านหลงบรรทัด อ่านซ้ำคำ
- 1.3 อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ หาคำมาแทนที่หรืออ่านกลับคำ
- 1.4 อ่านเรียงลำดับคำผิด สับสนตำแหน่ง ประธาน กิริยา กรรม

1.5 อ่านสับสนระหว่างอักษรหรือคำที่คล้ายคลึงกัน

1.6 อ่านซ้ำและตะกุกตะกัก

1.7 อ่านด้วยความลังเลไม่แน่ใจ

1.8 อ่านเอาเรื่องไม่ได้

1.9 บอกลำดับเรื่องราวไม่ได้

1.10 จำประเด็นสำคัญของเรื่องราวไม่ได้ (อ่านได้แต่อธิบายไม่ได้)

1.11 แยกเสียงสระสั้น-ยาวไม่ได้

2. ปัญหาด้านการเขียน เด็กที่มีปัญหาด้านการเขียนอาจมีสาเหตุมาจากความบกพร่องใน

3 ลักษณะ คือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและสายตาไม่ดี จึงทำให้เด็กลอกตัวอักษร และตัวเลขไม่ถูก ความบกพร่องของการจำสิ่งที่มองเห็น จึงทำให้เด็กจำคำที่เห็นไม่ได้ และความบกพร่องในการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์และความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค จึงทำให้มีปัญหาในการรวบรวมหรือจัดระบบความคิดเพื่อสื่อสารออกมาโดยการเขียนไม่ได้

เด็กที่มีปัญหาในการเขียนจะมีพฤติกรรมปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังนี้

2.1 เขียนตัวอักษรผิดทิศทาง กลับซ้าย-ขวา หน้า-หลัง บน-ล่าง

2.2 เว้นระยะตัวอักษรหรือคำไม่ถูกต้อง

2.3 เขียนหนังสือไม่เป็นตัว

2.4 เขียนหนังสือรูปร่างไม่สม่ำเสมอ

2.5 เขียนหนังสือแบบที่ปรากฏในกระจกเงา

2.6 เขียนตัวอักษรหลายแบบปะปนกัน

2.7 จำทักษะพื้นฐานการเขียนไม่ได้

3. ปัญหาด้านการสะกดคำ เด็กที่มีปัญหาด้านการสะกดคำมักมีพฤติกรรมปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้

3.1 เรียงตัวอักษรในคำผิด

3.2 สลับตัวอักษรและคำ

3.3 มีปัญหาในการเชื่อมโยงเสียงที่ถูกต้องกับตัวอักษร

3.4 สะกดข้ามตัวอักษรหลายตัว

3.5 สร้างการสะกดคำแบบใหม่ของตัวเอง

4. ปัญหาด้านคณิตศาสตร์ เด็กที่มีปัญหาด้านคณิตศาสตร์จะมีปัญหาด้านการกระชากการคิดที่เป็นเชิงปริมาณ หรือภาษาสัญลักษณ์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านนี้ต่ำ ซึ่งเด็กที่มีปัญหาด้านนี้ มักจะมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

4.1 ลืมตำแหน่งบนหน้ากระดาษ

- 4.2 ทำงานไม่เสร็จใน 1 หน้าที่กำหนดให้
- 4.3 มีปัญหาในการอ่านเลขหลายหลัก
- 4.4 มีปัญหาในการจำแนกตัวเลขบางตัว เช่น 6-9, 2-5, 17-71
- 4.5 เขียนตัวเลขจากหลังมาหน้า
- 4.6 เขียนตัวเลขจากซ้ายมาขวา
- 4.7 มีปัญหาในการลากเส้นตัวเลข
- 4.8 มีปัญหาในการลอกรูปทรงต่างๆและลอกโจทย์ปัญหา
- 4.9 ไม่สามารถจำเงื่อนไขกฎข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์
- 4.10 มีปัญหาในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงบางเรื่อง
- 4.11 ทำผิดเพราะสะเพร่าบ่อยๆ
- 4.12 ขอมแพ้ง่าย
- 4.13 มีปัญหาในการเชื่อมโยงจำนวนกับสัญลักษณ์
- 4.14 สับสนข้อมูลในแนวตั้งและการเว้นระยะ
- 4.15 ทำโจทย์ปัญหาไม่ได้
- 4.16 ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์

ส่วน ศรียา นิยมธรรม (2541, หน้า 41-42) กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่เรียนรู้ช้า คือ ด้านพุทธิพิสัย หรือการรู้คิด เช่น การคิดและการแก้ปัญหา ด้านภาษาได้แก่ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน ด้านกลไกการเคลื่อนไหว เช่น การประสานงานกันของอวัยวะต่างๆในร่างกายและด้านสังคม เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ

จะเห็นได้ว่า เด็กที่เรียนรู้ช้าส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือมีความยุ่งยากด้านภาษา ทำให้เด็กมีปัญหาในเรื่องการอ่าน การเขียนการพูด แต่ถ้าปัญหานั้นยังรบกวนขัดขวางการเรียนรู้ของเด็กในการเรียนหนังสือในชั้นเรียนจึงควรได้รับการแก้ไขและช่วยเหลือโดยเร่งด่วน

3. แนวคิดทฤษฎีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้า

3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้า

นักเรียนที่เรียนรู้ช้า มีหลายประเภทซึ่งเกิดจากปัญหาทางด้านจิตวิทยา หรือเกิดจากความผิดปกติของสมองบางส่วน ดังนั้น การสอนเด็กเหล่านี้จึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากปัญหาของเด็กแต่ละคน การสอนเด็กที่เรียนรู้ช้า มีหลักการสอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 15)

1. ไม่สอนเด็กโดยการบรรยายเพียงอย่างเดียว ควรให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัส
หลาย ๆ ด้าน
 2. ใช้คำสั่งที่สั้น ชัดเจน เข้าใจง่าย และในหนึ่งคำสั่งไม่ควรให้ทำกิจกรรมหลาย ๆ
กิจกรรมในระดับประถมศึกษาไม่ควรเกิน 3 กิจกรรม ในหนึ่งคำสั่ง
 3. ใช้คำสั่งที่ซ้ำ ๆ กัน แต่ควรเปลี่ยนคำหรือจำนวนทุกครั้ง แต่มีความหมาย
เหมือนกันแล้วให้เด็กทบทวนคำสั่งของครูก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบว่าเด็กมีความเข้าใจ ตรง
ตามที่ครูสั่งหรือไม่
 4. การบ้านที่เด็กนำมาส่งครูไม่จำเป็นต้องเขียน แต่อาจจะพิมพ์ก็ได้ บันทึกเสียง
ก็ได้ ไม่ควรให้การบ้านเด็กมากเกินไป
 5. ให้การเสริมแรงเมื่อเด็กตอบถูกหรือตอบไม่ถูก เมื่อพิจารณาแล้วว่าเด็กได้ใช้
ความพยายามแล้ว
 6. งานที่มอบให้เด็กทำจะต้องกำหนดเวลาให้พอเหมาะ ไม่ควรมากเกินไป
 7. ครูทำใจให้รับสภาพว่าเด็กไม่สามารถทำทุก ๆ สิ่งได้ตามที่ครูต้องการ
 8. ครูกับเด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วบันทึกความก้าวหน้าของเด็กไว้ หากเด็ก
ประสบผลสำเร็จอย่างใดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรรายงานให้ผู้ปกครองทราบ
 9. ถ้าให้เด็กทำงานที่ต้องใช้เวลานาน ควรให้เด็กรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ
 10. เปิดโอกาสให้เด็กปกติได้ช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยง แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ใน
ด้านการเรียน
- การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้าควรครอบคลุมเนื้อหา ในด้านต่างๆ
ต่อไปนี้ (สายสมร ไชยลาม, 2550, หน้า 8)
1. การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้
เด็กพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อกับสายตา
การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟังและความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของร่างกาย
 2. ภาษาเด็กที่เรียนรู้ช้าจะมีปัญหาทางภาษามาก ดังนั้นหลักสูตรควรเน้นด้านภาษา
และทักษะเพื่อขจัดความบกพร่อง ขอบข่ายของเนื้อหาด้านภาษาครอบคลุมไปถึงการพูด การอ่าน
สะกดคำ การเขียนและทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
 3. การงานและพื้นฐานอาชีพ จะเน้นการช่วยเตรียมเด็กให้ความพร้อมในการฝึก
อาชีพ
 4. ทักษะทางสังคม เป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมี
ความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ สื่อ/สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ได้ดี ครูผู้สอนควรต้องศึกษาและเลือกใช้สื่อ/สิ่งอำนวยความสะดวกช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เช่น กลุ่มครู เอกสารประกอบการสอน แผ่นพับ เกม โปสเตอร์ ชุดการเรียนรู้สำเร็จรูป โปรแกรมฝึกการประเมินของเล่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ เทปเสียง วีดิทัศน์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติทักษะพื้นฐานทางอาชีพต่าง ๆ

ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่เรียนรู้ช้า นั้น ควรมุ่งจัดความบกพร่องของเด็กและมุ่งให้โอกาสในการเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดนั้น หลักสูตรในระดับประถมศึกษาจึงเน้นให้เด็กมีการพัฒนาการอย่างเต็มที่เพื่อจัดความบกพร่องควรมีแผนการสอนเฉพาะบุคคลการจัดกลุ่มเด็กเพื่อการสอน อาจจัดเด็กที่มีแผนการสอนใกล้เคียงกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการสอน และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษที่ต้องสอนเป็นรายบุคคล และควรจัดให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 121-123)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่เรียนรู้ช้า จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและเน้นการสอนเป็นรายบุคคลตามช่วงเวลาที่เหมาะสมทั้งครูและนักเรียน และสอนตามศักยภาพของเด็ก เน้นทักษะและวิธีการที่หลากหลาย มุ่งให้เกิดการเรียนรู้จากความเข้าใจจากประสบการณ์ตรง โดยจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การปรับบทเรียนให้เหมาะสมตามความสามารถของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีความสุข และมีความรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 83-86) กล่าวว่า ปัญหาทางการเรียนรู้มีขอบข่ายกว้างขวางทั้งพฤติกรรมการเรียนวิชาการและพฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงรบกวนชั้นเรียน จึงได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติดังนี้

1. สอนโดยเน้นความสามารถเด่นของเด็กเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จ เช่น ถ้าพบว่าเด็กใช้สายตาในการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ครูควรให้เด็กมองวัตถุต่างๆ แทนที่จะพูดให้เด็กฟังเท่านั้น
2. พยายามลดกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะหรือความสามารถที่เป็นจุดบกพร่องของเด็ก เช่น ถ้าพบว่าเด็กมีปัญหาการเขียน ก็ไม่ควรให้งานที่เด็กต้องเขียนมาก แต่อาจให้เด็กตอบปากเปล่าหรือตอบใส่เทปบันทึกเสียงแทนการเขียน

3. พยายามพัฒนาจุดบกพร่องของเด็กหลังจากที่เด็กประสบความสำเร็จจากการใช้ความสามารถเด่นได้แล้ว

4. กำหนดความคิดรวบยอดให้เด็กเรียนให้ชัดเจน ถ้าจะสอนความคิดรวบยอดใหม่ครูต้องนำความคิดรวบยอดใหม่ไปสัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กเคยเรียนรู้มาแล้วและสรุปความคิดรวบยอดให้ชัดเจน เพราะเด็กจะไม่สามารถสรุปใจความสำคัญได้เอง

5. ช่วย让孩子ตระหนักถึงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ให้เด็กเห็นว่าเมื่อวานนี้เด็กทำอะไรได้บ้าง วันนี้เด็กทำอะไรสำเร็จ และเด็กจะทำอะไรได้ในวันพรุ่งนี้บ้าง

6. ตั้งเป้าหมายระยะสั้นอย่างชัดเจนที่เด็กสามารถทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่างกันไป โดยให้เด็กทำงานในอันดับแรกๆตามความสามารถของเขา จากนั้นค่อยๆจำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้าของเด็ก เมื่อเด็กทำงานก้าวหน้าได้เสร็จตามกำหนดเวลาจึงค่อยให้งานที่ยากขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเดียวกัน

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำงานได้สำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบทันทีอธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขใหม่ทันที แต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำได้สำเร็จต้องรีบให้คำชมและบอกเหตุผลที่เด็กรับคำชมโดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลักไม่ชมเฉพาะงานที่ครูพอใจ

8. ให้หยุดกิจกรรมนั้นชั่วคราว รอเวลาอีกระยะหนึ่งถ้าครูได้พยายามใช้วิธีการใหม่ ๆ หรือกิจกรรมใหม่ๆเพื่อช่วยเหลือเด็กแล้วแต่เด็กยังไม่สามารถพัฒนาได้

9. อย่าพยายามสอนสิ่งที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้และไม่อาจเรียนรู้ได้

10. เนื้อหา บทเรียน และเทคนิควิธีการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้สอนนั้นควรเริ่มสอนเนื้อหา หรือบทเรียนที่ต่ำกว่าระดับชั้นของเด็ก 1 ปี เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำราญ

11. จัดกิจกรรมในทักษะเดียวกันให้หลากหลาย เพื่อว่าเด็กจะได้เลือกงานที่ทำได้และให้เด็กทำงานตามแนวทางของตนเอง เช่น ใช้ปากกาสีแดง เลือกมุมที่จะนั่งทำงานเอง ใช้อุปกรณ์ช่วยประเภทเครื่องเล่นเทป หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

12. ใช้อุปกรณ์การสอนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด

13. ใช้เกมหรือกิจกรรมที่让孩子ได้มีโอกาสเคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็นและได้ยิน ได้ฟัง เพราะทำให้เด็กสนุกในการเรียนรู้ และเรียนรู้ได้เร็ว

14. สอนซ้ำและทบทวนบ่อยๆ เพราะตามปกติเด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้ต้องการประสบการณ์และบ่อยมากกว่าเด็กปกติ

15. จัดทำป้ายกระดานแจ้งหรือธงสีแดง ซึ่งมีความหมายว่า ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งข้างหนึ่งของป้ายอาจเขียนว่า “พยายามทำงานต่อไป” และอีกข้างหนึ่งเขียนว่า “หนูมีปัญหา” ให้เด็กยกขึ้นตั้งหันออกนอกตัวเมื่อต้องการความช่วยเหลือจากครู วิธีนี้จะช่วยลดความคับข้องใจให้แก่เด็กได้บ้าง และป้ายหรือธงก็จะช่วยลดความวุ่นวายไปได้ โดยที่เด็กไม่ต้องลุกจากที่นั่งหรือยกมือ

หรือเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากครูบ่อยๆ และนอกจากนี้ป้ายดังกล่าวยังทำหน้าที่เตือนเด็กให้ทำงานต่อไปอีก

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้าจึงควรจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของเด็ก โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่างๆกันไป และกิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีความหลากหลายเพื่อให้เด็กได้สามารถเลือกงานที่ทำได้ รูปแบบของกิจกรรมหรือเกมที่จัดขึ้นควรให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็น ได้ยินและได้ฟัง เพราะจะทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานในการเรียนและเรียนรู้ได้รวดเร็ว และใช้อุปกรณ์การสอนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด

3.2 วิธีสอนนักเรียนที่เรียนรู้ช้า

วิธีการสอนนักเรียนที่เรียนรู้ช้ามีหลายวิธี ซึ่งผลง อารยะวิญญู (2544, หน้า 53-64) ได้เสนอไว้ได้แก่ ยุทธวิธีในการเรียน (Learning Strategies) การตรวจสอบตนเอง (Self Monitoring) การผลัดกันสอน (Reciprocal Teaching) การสอนตรง (Direct Instruction) การฝึกทักษะ (Skill Training) การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การกระตุ้นให้เด็กทำตาม (Prompting) การส่งเสริมการเรียนรู้เนื้อหาวิชา (Content Enhancement) การใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Application) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าวิธีการสอนนักเรียนที่เรียนรู้ช้ามีอยู่หลากหลายวิธี ดังนั้นครูผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งอาจใช้วิธีการสอนหลายวิธีร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้เลือกใช้วิธีการสอนแบบฝึกทักษะ และการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งการสอนแต่ละอย่างมีลักษณะดังนี้

1. การฝึกทักษะ (Skill Training)

การฝึกทักษะเป็นวิธีการสอนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้วิธีหนึ่งและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับวิชาทักษะ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการฝึกทักษะไว้ดังนี้

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544, หน้า 155) ได้กล่าวถึงการฝึกทักษะว่า การที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในเรื่องใดนั้นจะต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำๆ เพื่อเป็นการฝึกทักษะ รวมทั้งให้แรงเสริมความถี่กันไปด้วยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วิรัตน์ ไวยกุล (2537, หน้า 52) กล่าวว่า การเรียนรู้หลายครั้งช่วยให้ความคงทนในการจำดีขึ้นตลอดเวลา หากเวลาฝึกฝนซ้ำๆ ไว้ในกิจกรรมประจำวัน ทบทวนทักษะขึ้นพื้นฐานก่อนที่จะสอนทักษะที่ยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีท่าทีว่าการเรียนรู้ครั้งก่อนจะรบกวนการเรียนรู้ใหม่

จากที่กล่าวมาข้างต้นการฝึกทักษะจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จควรมีการฝึกทักษะ

ซ้ำๆ เนื่องจากการฝึกทักษะเป็นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้และสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการคงทนในการจำดีขึ้น

2. การใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Application)

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการเรียนการสอนรายบุคคลประเภทหนึ่ง ที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ที่จะตอบสนองในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ทางการศึกษาเป็นรายบุคคล โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อแทนสิ่งพิมพ์ ทำให้บทเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิธีการนี้ถูกนำมาใช้มากในด้านการสอนพูด การเปล่งเสียงพูด การแก้ไขการพูด ให้ถูกต้องตามเสียงสระพยัญชนะ การเรียนรู้คำศัพท์ การใช้คำศัพท์ การอ่าน การเข้าใจภาษา การสะกดคำ การทำเลข การบวก การลบ การคูณ การหาร และสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น

3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอ่าน การเขียนสำหรับเด็กเรียนรู้ช้า

ทฤษฎีการเรียนรู้มีมากมายหลายกลุ่มด้วยกัน แต่ละทฤษฎีก็มีหลักการและแนวคิดแตกต่างกันไป ซึ่งทฤษฎีที่ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้นำใช้ในการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีดังนี้

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theories)

ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theories) ซึ่ง เยาวพา เดชะคุปต์ (อ้างใน อัจฉรา นาคทรัพย์, 2546, หน้า 35-37) ได้กล่าวถึงว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt-Field Theories) ที่เน้นการรับรู้โดยส่วนรวม (Whole) มากกว่าที่จะมุ่งเน้นส่วนย่อยๆ

หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ

1. การรับรู้ (Perception) การรับรู้ในความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มนี้ หมายถึงกระบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากกระทบกับประสาทสัมผัส ซึ่งมี หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง และการแปลความหมายของสิ่งที่มากระทบสัมผัสก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ เป็นการสร้างความหมายของสิ่งนั้นๆให้กับตัวเรา เช่น การรับรู้ทางสายตา ก็ได้แก่เมื่อมีสิ่งเร้าในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพมากระทบสายตา สายตาก็สัมผัส ทำให้มองเห็นและแปลความหมายเป็นความสวยงาม หรือความน่าเกลียด เป็นต้น

2. การหยั่งเห็น (Insight) หรือการรู้แจ้งตลอด หมายถึง การเกิดความคิด ความเข้าใจที่แวบขึ้นมาทันทีทันใด โดยมีความเข้าใจในสาระสำคัญในการแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ กล่าวคือมองเห็นขั้นตอน กระบวนการ ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในการแก้ปัญหาอย่างแจ่มแจ้งว่าจะแก้จุดใดก่อนหลัง การหยั่งเห็นจึงเป็นความเข้าใจที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการคิด

แก้ปัญหาด้วยวิธีการอื่นก่อนระยะหนึ่ง เช่น การลองผิดลองถูก เป็นต้น แล้วจึงเกิดความคิดความเข้าใจ
แวบขึ้นมา มองเห็นช่องทางตลอดทุกขั้นตอนในการแก้ปัญหานั้นๆ แล้วอุทานว่า อ้อ! (Aha)

กฎของการเรียนรู้ ทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้เน้นกฎการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. กฎความแน่นอนชัดเจน (Principle of Pranguang) กฎนี้เป็นกฎที่มีความสำคัญ
กว้างขวาง ครอบคลุมกฎอื่นๆ โดยได้อธิบายว่า ในการรับรู้สิ่งใดก็ตาม อินทรีย์มีแนวโน้มที่จะจัด
ประสบการณ์นั้นๆ ให้เป็นระเบียบ หมวดย่อย ให้อยู่ในรูปแบบที่ดีที่สุด มีความหมายสมบูรณ์และง่าย
เช่น การจัดกลุ่มดาวเป็นรูปลูกหมี ผึ้งลูกไก่ เป็นต้น ดังนั้น ในการรับรู้ อินทรีย์อาจรับรู้แตกต่างกัน
ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคล แต่การรับรู้ที่ดีจะต้องเกิดความแน่นอนหรือ
ชัดเจน ซึ่งมีสิ่งที่จะต้องคำนึง 2 ประการ คือ

1.1 ภาพ (Figure) หรือส่วนที่เด่น เป็นจุดรวมของสิ่งที่สนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจาก
การรับรู้ในการจัดระเบียบของลักษณะภาพ เป็นสิ่งที่ต้องการเน้นหรือสนใจเป็นพิเศษในขณะนั้น

1.2 พื้น (Ground) หรือส่วนประกอบของภาพ เป็นส่วนที่รองรับภาพซึ่งเกิดจาก
การจัดระเบียบของการรับรู้ในลักษณะที่เป็นพื้น เป็นส่วนประกอบของภาพ ไม่ใช่สิ่งที่ต้องการเน้น
หรือสนใจในขณะนั้น

การรับรู้ภาพและพื้นซึ่งบางทีอาจจะมองเห็นสลับกันนั้น ตามทฤษฎีของกลุ่มเกสตัลท์
เชื่อว่า เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลเป็นสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์เดิมของบุคคลมี
ผลต่อการเรียนรู้ภาพและพื้น

2. กฎความใกล้ชิด (Principle of Proximity) หมายถึง สิ่งเร้าใดๆ ที่อยู่ใกล้กัน ซึ่ง
มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้กัน เป็นพวกเดียวกันหรือเป็นหมวดหมู่เดียวกัน

3. กฎความคล้ายคลึง (Principle of Similarity) หมายถึง สิ่งเร้าใดๆ ก็ตามที่มี
ลักษณะ รูปร่าง ขนาด หรือสีคล้ายๆ กัน มนุษย์ก็มีแนวโน้มที่จะรับรู้ลักษณะรูปร่าง ขนาด หรือสีที่
คล้ายกัน เป็นพวกเดียวกันหรือเป็นหมวดหมู่เดียวกัน

4. กฎความต่อเนื่อง (Principle of Continuity) หมายถึง สิ่งเร้าที่ดูเหมือนว่าจะมี
ทิศทางไปในทางเดียวกัน หรือมีแบบแผนไปในทางใดทางหนึ่งด้วยกัน ก็จะทำให้รับรู้เป็นรูปร่างหรือ
เป็นหมวดหมู่ขึ้น

5. กฎความสมบูรณ์หรือกฎปิด (Principle of Closure) หมายถึง สิ่งเร้าใดก็ตามที่ยัง
ขาดความสมบูรณ์ มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้ให้เป็นสิ่งที่สมบูรณ์

2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Conectionis)

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544, หน้า 91-92) ได้สรุปว่า ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง
ของ Edward D. Thorndike มีกฎการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 กฎ ดังนี้

1. กฎแห่งความพึงพอใจ หรือกฎแห่งผล ธอร์นไดค์ได้สรุปว่า อินทรีย์จะทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และจะหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เขาไม่พึงใจ ธอร์นไดค์ได้เน้นถึงการใช้เทคนิคที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน เช่น การชม การให้รางวัล

2. กฎแห่งความพร้อม การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพที่พร้อมจะเรียนหรือพร้อมที่จะทำกิจกรรม ความพร้อมในที่นี้รวมถึงความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

3. กฎแห่งการฝึกหัด 2 ข้อ คือ

ก. กฎแห่งการใช้พฤติกรรม พฤติกรรมใดที่อินทรีย์ได้มีการกระทำอยู่เสมอหรือมีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำไม่ได้ทิ้งช่วงไว้นาน อินทรีย์ย่อมเกิดทักษะและกระทำพฤติกรรมนั้นได้ดี

ข. กฎแห่งการไม่ใช้พฤติกรรม พฤติกรรมใดก็ตามที่อินทรีย์ทิ้งช่วงไว้นาน อินทรีย์ย่อมจะเกิดการลืมหรือกระทำพฤติกรรมนั้นได้ไม่ดี

3) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขแบบจงใจกระทำ (Operant Conditioning)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขแบบจงใจกระทำ (Operant Conditioning) ของ B.F. Skinner (อ้างใน พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544, หน้า 84-89) สรุปได้ว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้มีการกระทำแล้วได้รับการเสริมแรง และพฤติกรรมใดถ้าได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำๆ อีก ส่วนพฤติกรรมใดที่ไม่ได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นก็จะค่อยๆ ลดลงและเลือนหายไปในที่สุด นั่นคือ การเสริมแรงเป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งมีผลต่อความเร็วในการทำงานและความมีมานะอดทนในการทำงาน

4. การอ่านและการเขียน

4.1 ความสำคัญของการอ่าน

บันลือ พุททะวัน (2538, หน้า 10-11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้

1. เด็กที่อ่านเป็นย่อมได้รับการยอมรับความสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้อย่างมั่นใจ

2. การอ่านได้ อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง

3. การอ่าน เป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต

4. การอ่าน มีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีในการรับรู้ข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง

5. การอ่าน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์ตัดสินใจในการเลือกตัวแทนในด้านการเมืองการปกครอง

6. การอ่านนับเป็นกิจกรรมสำคัญในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้รับความเพลิดเพลินและพัฒนาด้านจิตใจอีกด้วย

7. การอ่านช่วยให้ผู้เรียนทราบและสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม พัฒนาตนเองและอาชีพของตนได้

นอกจากนี้ สุนิทิ สัตโยภาส (2545, อ้างในเอี่ยมพร ยั่งยืน, 2551, หน้า 43-44) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญดังนี้

1. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ มีความรอบรู้ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่องถ้าได้อ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนิตยสารอยู่เป็นประจำแล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เมื่อเข้าวงสนทนากับใครก็จะร่วมสนทนาด้วยความเข้าใจและเข้าสังคมได้โดยไม่ขัดเขิน

2. การอ่านช่วยพัฒนาความคิด การยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เพราะเมื่ออ่านมากย่อมมีความรู้มาก ฉลาด ปราดเปรื่อง และอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามอ่านได้

3. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักศึกษา เพราะผู้เรียนต้องอาศัยการอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเพิ่มเติมจากที่เรียนในชั้นเรียน

4. การอ่านช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพทุกอาชีพต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน ถ้าบุคคลใดพยายามแสวงหาความรู้ความสามารถใส่ตนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่พัฒนาตนเอง และวิธีการสำคัญประการหนึ่งที่จะได้ความรู้ประสบการณ์และความสามารถในวิทยาการใหม่ ๆ คือ การอ่าน

5. การอ่านช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพได้ดี ด้วยเหตุที่มีหนังสือในกลุ่มที่มีเนื้อหาซึ่งเสนอแนะเกี่ยวกับการวางตน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนแนะนำการปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสมและทันสมัยมีอยู่มากมาย ถ้าผู้อ่านได้อ่านคำแนะนำเหล่านั้นมาทดลองปฏิบัติตาม ก็จะทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

6. การอ่านช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวันอาจมีวิธีแก้ไขในหนังสือที่อ่าน ช่วยให้เราสามารถนำความรู้มาประยุกต์แก้ปัญหาก็ได้ เช่น ปัญหาชีวิต ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการดูแลลูก ปัญหากฎหมายหรือปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นต้น

7. การอ่านทำให้เกิดความจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานช่วยให้จิตใจได้พักผ่อนหลังจากได้เคร่งเครียดกับงาน

8. การอ่านช่วยให้เราใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า

จากผลสำคัญของการอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่ใช้ในด้านการเรียน ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ในด้านอื่นๆ ต่อไป และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.2 วิธีการสอนอ่าน

วิธีสอนอ่านที่นำมาใช้ได้ทั้งนักเรียนที่เรียนรู้ช้าและเด็กปกติ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 , 2548, หน้า 112-118) กล่าวถึงวิธีสอนอ่าน 6 วิธี คือวิธีสอนอ่านเป็นคำ วิธีสอนหน่วยเสียง วิธีสอนอ่านเบื้องต้น วิธีรวมทักษะทางภาษา วิธีจัดประสบการณ์ทางภาษา และวิธีสอนอ่านรายบุคคล แต่ละวิธีมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1. วิธีสอนอ่านเป็นคำ (Sight Word Approach) เป็นการสอนให้เด็กอ่านเป็นคำ และให้เด็กอ่านก่อนที่เด็กจะจำตัวอักษรได้ เมื่อเด็กอ่านคำได้มากพอสมควรแล้ว จึงสอนให้รู้จักตัวสระและพยัญชนะในภายหลัง ครูอาจใช้บัตรคำแทนการสอน ให้เด็กอ่านตาม ให้ดูภาพประกอบ เด็กอาจอ่านคำได้โดยการจำ ครูอาจทำได้โดยบันทึกเสียงลงในเทปก็ได้ แล้วจึงเปิดเสียงให้เด็กฟัง และให้เด็กอ่านบัตรคำ การสอนวิธีนี้จะทำให้เด็กอ่านคำโดยใช้สายตา มีรายงานวิจัยระบุว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้คะแนนต่ำกว่าเด็กปกติในชั้นเรียนเดียวกันเมื่อทดสอบโดยใช้วิธีนี้

2. วิธีสอนหน่วยเสียง (Phonics Approach) เป็นการสอนโดยให้เด็กอ่านโดยวิธีให้เด็กเข้าใจหน่วยเสียงในภาษา เช่น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และให้เด็กแปลงเสียงให้ถูกต้องหน่วยเสียงสระและพยัญชนะจะปรากฏในคำ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วิธีนี้เป็นวิธีการสอนอ่านเป็นคำ ๆ ในแต่ละคำมีที่ให้สังเกตหน่วยเสียงได้อย่างชัดเจน เช่น

คอ	ตอ	กอ	เสียงสระอ
บ้าน	ป้าน	ด้าน	พยัญชนะต้นที่ต่างกัน
กิน	บิน	ดิน	พยัญชนะต้นที่ต่างกัน
บวบ	บวช	บวม	ตัวสะกดที่ต่างกัน เป็นต้น

3. วิธีสอนอ่านเบื้องต้น (Basal Reading Approach) เป็นการสอนอ่านโดยมีเนื้อหาเป็นชุด ตามระดับความสามารถของเด็กตั้งแต่ง่ายไปหายาก เริ่มจากอ่านเป็นคำ อ่านฟังเสียง ไปจนถึงการอ่านเพื่อเข้าใจความหมาย เนื้อหามีตั้งแต่สั้น ๆ ไปจนถึงเนื้อหาที่มีความยาวหลายหน้ากระดาษ ภายในชุดการสอนประกอบด้วยบัตรคำ บัตรภาพ เนื้อหาสาระที่จะให้เด็กอ่านมีการจำกัดคำยาก และเพิ่มปริมาณคำยากขึ้นตามลำดับ มีคู่มือครู และมีการทดสอบไว้สำหรับแต่ละตอนแต่ละชุด ดังนั้นการสอนอ่านด้วยวิธีนี้จึงเป็นการกำหนดเนื้อหาที่เป็นระบบจากง่ายไปหายาก

4. วิธีองค์รวมทางภาษา (Whole Language Approach) กูดแมน (Goodman: 1986) กล่าวว่า การสอนภาษาแก่เด็กนั้นควรสอนรวมทักษะทั้งการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน ไม่ควร

แยกสอนทีละทักษะ เด็กควรพัฒนาทักษะไปพร้อม ๆ กัน การสอนภาษาแก่เด็กควรสอนในเนื้อหาสาระที่มีความหมายสำหรับเด็ก ขั้นตอนในการสอนอาจเป็นดังนี้

4.1 อ่านหนังสือให้เด็กฟัง

4.2 ฝึกให้เด็กอ่านหนังสือในใจทุกวัน โดยใช้เวลาไม่มาก

4.3 เรื่องที่นำมาให้เด็กอ่านควรเป็นเรื่องที่จัดเนื้อหาแล้วให้เด็กอ่านเรื่องในลักษณะนี้ทุกวัน

4.4 ในการสอนเขียน ครูอาจเขียนให้เด็กดูเป็นตัวอย่างบ่อย ๆ

4.5 ให้เด็กเขียนอธิบายภาพในสมุดภาพของเด็กที่เด็กจัดทำขึ้น

4.6 จัดทำเรื่องที่อ่านให้ง่ายขึ้น เช่น จัดรวบรวมคำยากหรือจัดหมวดหมู่ของคำตามเนื้อหาที่อ่าน

5. วิธีจัดประสบการณ์ทางภาษา (Language Experience Approach) วิธีจัดประสบการณ์ทางภาษาเหมาะสำหรับการสอนอ่านในระยะเริ่มต้นไปจนถึงระยะกลางนั่นคือ จากระดับอนุบาลไปจนถึงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการรวมทุกทักษะไปพร้อมกัน ครูที่สอนโดยวิธีนี้มีความเชื่อว่าเด็กมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร เขาก็จะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนั้น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กจึงยึดความสนใจของเด็กเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นการสอนฟัง สอนอ่าน สอนพูด หรือสอนเขียน ครูอาจทราบได้ว่าเด็กมีความสนใจเรื่องใด จากการวาดภาพ หรืองานศิลปะของเด็กครูจึงนำเรื่องราวดังกล่าวมาขยายผล ครูอาจให้เด็กเขียนอธิบายภาพแล้วให้เด็กอ่านจากข้อความที่เด็กเขียนด้วยตนเอง

6. วิธีสอนอ่านเป็นรายบุคคล (Individualized Reading Approach) ในการสอนอ่านเป็นรายบุคคลนั้น จะต้องคำนึงถึงความต้องการและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลเป็นหลัก เด็กควรมีโอกาสในการคัดเลือกหนังสือที่อ่านด้วยตนเอง ซึ่งเด็กจะเลือกตามความสนใจและระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง ครูผู้สอนควรเตรียมหนังสือไว้มาก ๆ เพื่อให้เด็กเลือกอ่าน ครูสอนเด็กให้รู้จักคำ ประโยคและอ่านข้อความที่ยาว ๆ ตามลำดับ การวัดผลเน้นทักษะที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย เช่น การอ่านคำอย่างเดี่ยว การอ่านคำและเข้าใจความหมาย การอ่านเป็นประโยค เป็นต้น

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว วิธีการเหมาะสำหรับสอนอ่านแก่นักเรียนที่เรียนรู้อยู่ช้าโดยเฉพาะดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิธีของเฟอร์นาลด์ (The Fernald Method) วิธีนี้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 เด็กเลือกคำที่ต้องการอ่าน ครูเขียนคำดังกล่าวลงบนกระดาษด้วยสีเขียนด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ แล้วให้เด็กใช้นิ้วมือลากตามสีเขียน ในขณะที่เด็กลากเส้นด้วยนิ้วมือเด็กพูดไปด้วยว่าตัวอักษรอะไร ให้เด็กปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าเด็กจะอ่านและเขียนได้

ขั้นที่ 2 เด็กเรียนรู้คำใหม่ด้วยวิธีเดิม แต่เป็นการเรียนรู้คำใหม่ครูเขียนคำใหม่ลงบนกระดาน ให้เด็กอ่านออกเสียงตามครู แล้วให้เด็กลอกคำลงในสมุด

ขั้นที่ 3 เด็กเรียนรู้คำใหม่จากหนังสือ อ่านออกเสียง เด็กเรียนรู้คำใหม่จากการอ่าน หากมีปัญหาให้กลับไปขั้นที่ 1 ใหม่

ขั้นที่ 4 จัดกิจกรรมการอ่านให้ยากขึ้น เพื่อเด็กจะได้นำความรู้เกี่ยวกับคำที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้ในการอ่าน หลังจากเด็กอ่านไปแล้วให้เด็กเขียน

การสอนของเฟอรินาลด์ เน้นการใช้ประสาทสัมผัสการรับรู้หลายด้านทั้งการฟัง ทางสายตา และการสัมผัส

2. วิธีของจิลลิงแฮม (Gillingham Method) วิธีสอนนี้กำหนดการสอนอ่านไว้อย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอน สอนโดยการนำหลักวิชาสัตสาศาสตร์ และวิชาสรีรวิทยามาใช้เน้นคำที่ประสมด้วยเสียงสระ และเสียงพยัญชนะเดียวกัน ใช้บัตรคำในการสอน เด็กเรียนรู้คำว่าประสมด้วยอักษรตัวใด เช่น ก ไก่ ข ไข่ ฮ นกฮูก เป็นต้น

3. วิธีอ่านพร้อมกัน (Joint Reading) เป็นการฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านให้อ่านได้และอ่านด้วยความเร็วที่สอดคล้องกับความสามารถของตน ในทางปฏิบัติครูจะให้นักเรียนอ่านออกเสียงไปพร้อมกับครู เด็กจะได้ยินเสียงครู และเสียงของตนเองด้วย ครูจะให้เด็กนั่งอยู่ด้านหน้าหันหน้าเข้าหาครู ทั้งสองคนหันหน้าเข้าหากัน กำหนดเวลาในการอ่านร่วมกัน เช่น 5 นาที ทั้งสองเริ่มอ่านพร้อมกัน ในตอนแรกครูอ่านด้วยเสียงอันเดียวและอ่านเร็ว ต่อมาครูจะลดความดังของเสียงอ่าน และลดความเร็วในการอ่านลงจนกระทั่งเด็กอ่านคนเดียวได้ในที่สุด

4. วิธีจินตภาพ (Visual Imagery) เหมาะสำหรับการสอนทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ครูจะสอนให้เด็กใช้จินตนาการให้เห็นภาพประกอบเรื่องที่อ่าน โดยครูให้นักเรียนหลับตา แล้วนึกถึงภาพ เช่น เป็นภาพภูเขา แม่น้ำหรือภาพในจินตนาการ เป็นต้น เหมือนกับเป็นการใช้จินตนาการสร้างฉากละครนั่นเอง หนังสือที่ครูให้เด็กอ่านควรเป็นหนังสือง่ายแล้วจึงเพิ่มความยากง่ายขึ้นเรื่อย ๆ

5. การกำหนดรายละเอียดของเรื่อง (Story Map) Map มีความหมายว่า Work Out Details หรือการกำหนดรายละเอียดของเรื่อง ในการสอนอ่านขั้นต้น ครูอาจมีรูปภาพแผนภูมิหรือกราฟมาแสดงให้เด็กดู มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนดูภาพหรืออ่านแผนภูมิแล้วตอบรายละเอียดต่าง ๆ ในแบบฝึกหัด สำหรับการอ่านในขั้นที่สูงขึ้นครูอาจมีวิธีให้นักเรียนบอกรายละเอียดของคำที่มีความหมาย (Semantic Mapping) คล้ายคลึงกัน ในทางปฏิบัติครูจะเขียนคำที่มีในความสำคัญลงบนกระดานแล้วให้นักเรียนคิดหาคำที่เกี่ยวข้องกับคำนี้มาคนละคำ คำที่ครูนำมาเขียนบนกระดาน คำที่นักเรียนคิดได้จะเป็นคำบริวาร แล้วให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของคำเหล่านั้น แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องราวโดยใช้คำศัพท์ที่นักเรียนกำหนดเอาบนกระดาน หลังจากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนอ่านสิ่งที่ตนเขียนให้เพื่อนฟัง Semantic Mapping มีรายละเอียดดังนี้

- 5.1 เลือกเรื่องที่จะอ่านให้เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก
- 5.2 วิเคราะห์เรื่องที่อ่านแล้วหาใจความสำคัญมา 1 คำ
- 5.3 วิเคราะห์เรื่องที่อ่านแล้วหารายละเอียดให้มากที่สุด
- 5.4 ครูเขียนคำในข้อที่ 5.2 ลงบนกระดานแผ่นใหญ่ไว้ตรงกลาง
- 5.5 ให้นักเรียนแต่ละคนช่วยกันเขียนคำที่เป็นรายละเอียดในข้อที่ 2 ไว้รอบ ๆ คำในข้อที่ 5.4
- 5.6 ให้เด็กระดมความคิด ให้เด็กอธิบายคำที่เขียนลงบนกระดานว่ามีความหมายว่าอย่างไร
- 5.7 ให้เด็กลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างใจความสำคัญกับรายละเอียดย่อย ๆ
- 5.8 ให้เด็กอ่านเรื่องอีกครั้งแล้วตรวจสอบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏอยู่บรรทัดใดในเรื่อง
- 5.9 ทบทวนแผนภูมินี้อีกครั้ง
- 5.10 แจกแผนภูมิแก่เด็กเก็บไว้เมื่อเวลาสอบ
6. การคิดล่วงหน้า (Advanced Organizer) เป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านแต่ครูยังไม่ให้เด็กอ่าน เช่น ครูอาจนำเข้าสู่เรื่องดังนี้
ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวของการปล้นธนาคาร
นักเรียนลองคิดล่วงหน้าว่า คนที่ปล้นธนาคารคิดอย่างไรจึงจะปล้น
เขามีความจำเป็นอะไร
เขาจะเอาเงินไปทำไม
เขาจะทำร้ายเจ้าหน้าที่ของธนาคารไหม เป็นต้น
หลังจากนั้นครูจึงให้เด็กอ่านเรื่อง แล้วให้นักเรียนอภิปรายกันว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร
สอดคล้องกับความคิดของนักเรียนที่คิดไว้ล่วงหน้าหรือไม่
7. การเล่าเรื่องซ้ำ (Story Retelling) ครูให้นักเรียนอ่านเรื่องที่ต่ำกว่าความสามารถของเด็กเล็กน้อย เมื่อเด็กอ่านเข้าใจแล้ว ให้นักเรียนเล่าเรื่องที่อ่านให้ครูฟัง หรือให้นักเรียนในกลุ่มฟัง หรือผลัดกันเล่าเรื่องโดยใช้ภาษาของตนเอง หลังจากนั้นให้นักเรียนตั้งคำถามของตนเอง และให้หาคำตอบเอง วิธีนี้จะช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น หลังจากนั้นครูให้นักเรียนอ่านเรื่องที่ยากขึ้นตามลำดับ

ผดุง อารยะวิญญู (2546, หน้า 45-46) กล่าวถึงการที่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะอ่านหนังสือได้หรือไม่นั้น ต้องอาศัยทักษะเบื้องต้น 3 ด้าน คือ การจดจำ การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่อ่าน ดังนี้

1. การจำคำได้ การที่เด็กจะจดจำคำได้นั้นจะต้องอาศัยความพร้อมในการอ่าน การจำคำได้ มีเนื้อหา ดังนี้

- 1.1 การจับคู่ภาพเหมือน
- 1.2 การจับคู่อักษรเหมือน
- 1.3 การจับคู่คำเหมือน
- 1.4 มีความตั้งใจที่จะฟัง
- 1.5 การจำแนกเสียงพยัญชนะต้น ตัวสะกด และพยัญชนะควบกล้ำ
- 1.6 การจำแนกเสียงสระสั้น – ยาว
- 1.7 การจำแนกเสียงสระแท้ สระประสม

เมื่อเด็กมีทักษะทั้งหมดนี้แล้ว เด็กก็จะสามารถจำคำได้ซึ่งเป็นความพร้อมอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กอ่านหนังสือได้ในโอกาสต่อไป

2. การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ การที่เด็กจะสามารถอ่านหนังสือได้นั้น จำเป็นต้องรู้คำศัพท์จำนวนมาก ก่อนที่เด็กจะรู้คำศัพท์เป็นจำนวนมากได้นั้น เด็กจะต้องมีทักษะเบื้องต้นดังต่อไปนี้

- 2.1 จัดกลุ่มคำที่มีความหมายเหมือนกันได้
- 2.2 จัดกลุ่มคำที่มีความหมายตรงข้ามกันได้
- 2.3 บอกได้ว่าคำใดสะกดผิด
- 2.4 ใช้พจนานุกรมเป็น
- 2.5 จัดกลุ่มคำที่มีความหมายเดียวกัน
- 2.6 เขียนประโยคโดยใช้คำที่กำหนดให้
- 2.7 ให้ความหมายของคำตามที่ปรากฏในประโยคได้
- 2.8 จัดประเภทของคำได้
- 2.9 เดาความหมายของประโยคได้ถูกต้อง แม้จะมีคำขาดหายไปบ้างก็ตาม

3. การเข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน

การเข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่านเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นความสามารถในการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง ผู้อ่านจะต้องมีทักษะดังนี้

3.1 ทักษะเกี่ยวกับระบบเสียงในภาษาไทย คำแต่ละคำสามารถอ่านออกเสียงได้ และจะต้องออกเสียงตามวรรณยุกต์ จึงจะสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง

3.2 ทักษะเกี่ยวกับการเข้าใจความหมาย คำแต่ละคำมีความหมายในตัวของมันเอง นักเรียนจะต้องจำความหมายของคำให้ได้จึงจะสามารถอ่านหนังสือและเข้าใจความหมาย

3.3 ทักษะเกี่ยวกับการเรียงคำ นั่นคือการนำคำหลายคำมาเรียงกันเป็นวลี หรือประโยค และจะต้องเรียงกันในลักษณะที่ถูกต้องจึงจะมีความหมาย

3.4 ความสนใจ เราจะอ่านและเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี หากเรื่องที่อ่านนั้นอยู่ในความสนใจของเรา ดังนั้น การจัดเนื้อหาให้นักเรียนอ่านจึงควรสอดคล้องกับอายุ เพศ ระดับชั้นของเด็กจึงจะช่วยให้เขาอ่านได้ดี

3.5 แรงจูงใจในการอ่าน หากผู้อ่านได้รับผลประโยชน์จากการอ่าน ก็จะทำให้เขาสนใจเรื่องที่อ่านเพิ่มขึ้น

3.6 การจัดลำดับความยากง่ายในการอ่าน การจัดเนื้อหาการอ่านให้แก่เด็กจะต้องเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก จึงจะช่วยให้เด็กอ่านเข้าใจได้ดีขึ้น จัดลำดับคำที่เป็นรูปธรรมก่อนคำที่เป็นนามธรรม

3.7 การเรียงลำดับประโยค ควรเรียงลำดับประโยคที่มีคำไม่มากนักและเป็นประโยคสั้น ๆ ไปจนถึงประโยคที่ประกอบด้วยคำเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นประโยคยาว ๆ

3.8 การอ่านจับใจความสำคัญ ใจความสำคัญคือ ข้อมูลที่สำคัญที่สุดผู้เขียนต้องการแสดงไว้ในย่อหน้าที่อ่าน ใจความสำคัญอาจอยู่ตอนกลาง หรือตอนท้ายก็ได้ผู้อ่านจะต้องหาให้พบ

วิธีสอนอ่านแก่นักเรียนที่เรียนรู้ช้า รวมทั้งการอ่านออกเสียง และการเข้าใจความหมายของคำอ่านและข้อความที่อ่านตามทักษะของ ผดุง อริยะวิญญู (2546, หน้า 49-59) มีวิธีการสอนอ่านแก่เด็กทั้งหมด 8 วิธี ดังนี้

1. การฝึกให้รู้จักพยัญชนะและสระ (Consonant and Vowel Identification)
2. การจำแนกตัวอักษร (Letter Discrimination)
3. การสอนเป็นคำ (Word Attack)
4. การวิเคราะห์คำ (Word Analysis)
5. วิธีโฟนิกส์ (Phonics Method)
6. การบันทึกชี้นำ (Guided Note)
7. วิธีก้างปลา (Herring Bone Method)
8. วิธีกำหนดคำสำคัญของเรื่อง (Story Mapping)

วิธีที่ 1-5 เป็นวิธีสอนให้เด็กอ่านคำภาษาไทย วิธีที่ 6-8 เป็นวิธีการสอนอ่านจับใจความ จากวิธีการสอนอ่านแก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ในการสอนอ่านแก่เด็กโดยเฉพาะการอ่านเบื้องต้นที่มุ่งให้เด็กอ่านได้ อ่านออกเป็นหลักนั้น ครูจะต้องเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะกับสภาพและวัยของเด็ก ไม่ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ควรใช้หลาย ๆ วิธี ยิ่งเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้วยแล้ว เด็กจะต้องได้รับการฝึกหัด

มาก ทักษะการอ่านของเด็กจึงจะเกิดขึ้น การฝึกให้รู้จักพยัญชนะและสระ การจำแนกตัวอักษร การสอนเป็นคำ การวิเคราะห์คำ และวิธีโฟนิกส์ ซึ่งแต่ละวิธีมีหลักการ เนื้อหาและวิธีการฝึกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นถ้ามีวิธีใดที่จะช่วยให้การสอนง่ายขึ้น หรือเพิ่มความสนุกสนานแก่เด็กก็นำมาใช้ได้ผลดีในการพัฒนาทักษะการอ่านคำ ก็ได้อาศัยวิธีสอนดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นแนวในการสร้างหนังสือสามมิติอีกด้วย ซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีปัญหาในการอ่านสะกดคำ ทำให้เด็กอ่านไม่ได้ อ่านไม่ออก ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการสอนอ่านเป็นคำ เพราะวิธีนี้ช่วยให้เด็กเรียนรู้การอ่าน โดยอ่านเป็นคำ ๆ ไม่ต้องสะกดคำอ่าน หรือสะกดตัวผสมคำ รวมถึงเป็นการให้เด็กเรียนรู้การอ่านทางตา ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเรียนอ่านตามพัฒนาการด้านการอ่านของเด็ก ดังนั้นวิธีการสอนอ่านคำ จึงน่าจะเป็นวิธีการสอนที่ช่วยแก้ปัญหาในการอ่านของเด็กให้เด็กสามารถอ่านคำได้และพัฒนาไปสู่การอ่านเป็นประโยคและเนื้อเรื่องต่อไป

4.3 ความสำคัญของการเขียน

ความหมายสำคัญของการเขียนนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวดังต่อไปนี้ กรณิการ์ พวงเกษม (2545, อ้างใน สุภวรณ์ ทิพนธธรณินทร์, 2550, หน้า 14) กล่าวว่า การเขียนเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความต้องการอารมณ์ เรื่องราวต่างๆ ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ ให้คนจำนวนมากได้อ่าน โดยส่งสารออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร อาศัยพื้นฐานความรู้ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ สำนวน ตลอดจนวิจารณ์ญาณและจินตนาการ

การเขียน เป็นเครื่องมือแห่งการสื่อสาร การจัดระบบความคิด การพัฒนาความคิด การจดจำ ครูต้องไม่บังคับให้เขียน การจำได้จากการอ่านจะเป็นที่มาของการเขียนได้ เด็กควรมีโอกาสเขียน เพื่อสะท้อนการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมถึงการเขียนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนิทาน เรื่องเล่า บทร้อยกรองและเล่าประสบการณ์ เด็กต้องตระหนักถึงประโยชน์ของการเขียนและควรเขียนได้หลายรูปแบบการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องมีความสำคัญในเรื่องการสื่อความหมายหากเขียนสะกดผิดพลาด จะทำให้การสื่อความหมายผิดเพี้ยนไป เข้าใจไม่ตรงกัน ความสำคัญของการสะกดคำ

วัฒนา บุรกลีกร (อ้างใน มุกดา ใจมณี, 2551, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ในเอกสารประกอบคำบรรยายการใช้ภาษาไทยเรื่อง วิธีใช้ภาษาไทยว่า “เรื่องของการเขียน ตัวสะกด เป็นเรื่องสำคัญมากต้องระมัดระวังเป็นที่สุด เพราะการเขียนสะกดผิด นอกจากจะผิดหลักอักษรวิธีแล้วยังทำให้สื่อความหมายที่เข้าใจกันไม่ได้ด้วย”

บุปผา บุญทิพย์ (อ้างใน เอี่ยมพร ยิ่งยืน, 2551, หน้า 16) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการเรียนการสอนสะกดคำในเรื่องความรู้ทั่วไปทางภาษาไทยตอน 2 การใช้ภาษาไทยว่า “การเขียน

สะกดคำถือว่าเป็นการสื่อสารด้วยการเขียน ถ้าเขียนสะกดคำผิดพลาด การสื่อสารจะไม่ชัดเจน ผู้รับสารจะไม่เข้าใจ หรือทำให้เข้าใจผิด การเขียนคำให้ถูกต้องตามอักขรวิธีจึงต้องฝึกฝนและระมัดระวังอย่าละเลย”

นิตยา กาญจนวรรณ, เสาวลักษณ์ อนันตสานต์ และ ทิพย์สุเนตร อนันบุตร (อ้างในเอี่ยมพร ยั่งยืน, 2551, หน้า 16) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำในเรื่องลักษณะและการใช้ภาษาไทยว่า “การเขียนสะกดคำเป็นเรื่องสำคัญในการสื่อสารภาษาเขียน ถ้าเขียนผิดย่อมทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไป การเขียนสะกดคำเป็นเรื่องสำคัญ ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ครูจึงควรฝึกให้นักเรียนเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเขียน

จะเห็นได้ว่าการเขียนมีความสำคัญที่ครูจะต้องพัฒนาให้เด็กเกิดทักษะการเขียนให้ถูกต้อง เพราะการเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ในการถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของตนเองเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยส่งสารออกมาเป็น ลายลักษณ์อักษร อาศัยพื้นฐานความรู้ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ ลำนวน ตลอดจนวิจารณ์ญาณและจินตนาการ ดังนั้นการเขียนถูกต้องย่อมจะทำให้การสื่อสารความหมายชัดเจนไม่ผิดพลาด

4.4 วิธีการสอนเขียน

กรรณิการ์ พวงเกษม (2545, อ้างใน สุภวรรณ ทิพนทรนิษฐ์, 2550, หน้า 16) ได้กล่าวว่า ในการสอนเขียน มีหลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การเขียนแบบให้เด็กคัดลอก ในการคัดลอกนี้อาจจะคัดลอกตัวพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คัดลอกคำ และคัดลอกข้อความ คัดลอกพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์นั้น ใช้ในเด็กที่เริ่มใช้กล้ามเนื้อมือในการหยิบ จับดินสอได้แล้ว ซึ่งก็ขึ้นเริ่มต้นเรียนหนังสือนั่นเอง ได้แก่ ในระดับอนุบาล เมื่อเด็กโตขึ้นในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น การเขียนมักจะเป็นการคัดลอกคำ และคัดลอกคำหลายๆ คำที่ติดต่อกัน เช่น เป็นประโยค เป็นกลุ่มคำ ส่วนการคัดลอกข้อความนั้นเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้นไป ความมากน้อยของข้อความขึ้นอยู่กับระดับชั้น ในระดับชั้นต้นข้อความควรจะสั้นและค่อยๆ มากขึ้นในระดับชั้นสูงขึ้น การให้เด็กคัดลอกเพื่อที่จะให้เขียนได้ถูกต้องแม่นยำ

2. การสอนคัดไทยหรือคัดลายมือ เป็นการเขียนเพื่อเลียนแบบข้อความที่กำหนดให้ ต้องการฝึกให้นักเรียนมีนิสัยรักในการทำงานเป็นระเบียบ รักษาความสะอาด มีความประณีต มีสมาธิในการทำงานยาวนาน และมุ่งให้นักเรียนเขียนได้ถูกต้องสวยงามในการสอนให้บอกกฎเกณฑ์ให้นักเรียนทราบ นักเรียนจะได้เขียนได้สวยงาม

3. การสอนเขียนด้วยตนเอง

3.1 การสอนเขียนไทย คือ การที่จะฝึกให้นักเรียนเขียนคำที่เรียนมาแล้วให้ถูกต้อง โดยไม่ต้องดูแบบ การให้เขียนไทย โดยครูบอกคำหรือข้อความแล้วให้นักเรียนเขียนตาม การสอนเขียนแบบนี้เรียกว่าเขียนตามคำบอกหรืออาจให้คำหรือข้อความมาแล้วให้นักเรียนพิจารณาว่าคำใดผิด ให้นักเรียนแก้คำผิดนั้นให้ถูกต้อง หรืออาจจะให้คำที่เขียนผิดมา แล้วให้นักเรียนเขียนคำเหล่านั้นให้ถูกต้อง

3.2 การสอนเขียนเรื่อง คือ ให้นักเรียนรู้จักเขียนข้อความประโยคและเป็นกลุ่มคำ โดยข้อความที่เป็นประโยคและกลุ่มคำนั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องกัน เมื่อเขียนแล้วอ่านได้ความเป็นเรื่องเป็นราว การเขียนเรื่องมีวิธีเขียนหลายแบบ เช่น เขียนเรื่องจากภาพที่ครูนำมาให้ดู เขียนเรื่องจากชื่อเรื่องที่ครูกำหนดให้ เขียนเรื่องจากคำที่ครูกำหนดให้ เขียนเรื่องจากข้อความที่ครูกำหนดให้ เขียนเรื่องเองโดยกำหนดชื่อเรื่องและคำต่างๆ เอง

3.3 การเขียนเพื่อการติดต่อสื่อสาร เป็นการเขียนเพื่อส่งข่าวให้ผู้อื่นได้ทราบ ได้แก่ การเขียนจดหมายในลักษณะต่างๆ เขียนจดหมายลาครู เขียนจดหมายถึงเพื่อน เขียนจดหมายถึงญาติผู้ใหญ่ ฯลฯ

3.4 การเขียนเพื่อบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ การเขียนดังกล่าว เพื่อเป็นการเตือนความจำ และเป็นการบอกให้คนอื่นได้ทราบเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นๆ

3.5 การเขียนรายงาน เป็นการเตือนความทรงจำ และเป็นการบันทึกสิ่งที่ได้จากการพบเห็นหรือจากการที่ได้อ่านมา

3.6 การเขียนประกาศเชิญชวน และการเขียนโฆษณา การเขียนแบบนี้ใช้ประโยชน์กับคนส่วนรวม ทำให้คนเข้าใจและสนใจในสิ่งที่เขายังไม่ทราบ

3.7 การเขียนบัตรเชิญ หรือคำอวยพร การเขียนแบบนี้มุ่งให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการฝึกให้รู้จักเขียนถึงผู้อื่นในทางที่ดี

3.8 การย่อเรื่อง เป็นการเขียนเพื่อบันทึกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เรื่องจากหนังสือ การเขียนแบบนี้จะทำให้ผู้อื่นได้เข้าใจเรื่องราวนั้นโดยที่ตัวเองไม่ต้องอ่านอย่างละเอียด และช่วยให้ตัวผู้ย่อเอง เกิดความเข้าใจเป็นการฝึกการใช้ภาษาด้วย

นอกจากนี้ วิธีสอนการสอนอีกวิธีหนึ่ง คือ การสอนเขียนสะกดคำก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำไปใช้สอนนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเขียนได้ การเขียนสะกดคำ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการสังเกต การจดจำอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมการสอนให้กับนักเรียนในลักษณะแตกต่างกันตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้เด็กมีความสนใจและตั้งใจพยายามฝึกฝน

ทักษะการเขียนให้ดียิ่งขึ้น ในการสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำยาก จึงต้องอาศัยแนวทางวิธีสอนมาจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2548, หน้า 11) ได้เสนอแนะวิธีการสอนการเขียนสะกดคำในระดับประถมศึกษา ในเรื่อง ศาสตร์ของการสอนภาษาไทยว่า

1. ต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเพราะภาษาไทยเป็นทักษะที่จะต้องมีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญสามารถใช้ได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้น จัดให้นักเรียนได้ฝึกทักษะจากสิ่งง่ายไปหายาก

2. ควรจัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความต้องการของนักเรียน นักเรียนในระดับประถมศึกษามีความต้องการความสำเร็จครูผู้สอนควรคำนึงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จมากกว่าล้มเหลว เช่น การจัดแข่งขันเขียนคำศัพท์ ควรจัดกิจกรรมแข่งขันเขียนเป็นหมู่ รู้จักให้ความช่วยเหลือกัน

3. การจัดกิจกรรมการสอนจะต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างทั่วถึง เช่น ให้นักเรียนออกมาแข่งขันเขียนคำศัพท์ในกระดาน ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกมาร่วมกิจกรรม การได้รับโอกาสโดยเท่าเทียมกันจะทำให้เขาได้เสนอแนะวิธีแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนไว้ในคู่มือครูภาษาไทยว่า

3.1 แก่ที่ตัวเด็ก ก. ให้มีโอกาสดูฝึกทักษะให้มากขึ้น และสม่ำเสมอทั้งในการเขียนตัวสะกด และครูควรจะได้ตรวจตรวจแก้ไขให้ทุกครั้ง ข. ให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ส่วนเด็กที่มีความสามารถก็ควรได้รับการส่งเสริม

3.2 แก่ที่สิ่งแวดล้อม

ก. ครูภาษาไทยซึ่งต้องรับผิดชอบโดยตรง ควรมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทย และเป็นผู้ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ และมีวิธีส่งเสริมให้นักเรียนสนใจ

ข. ครูทุกวิชาให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง ไม่ปล่อยยให้ข้อบกพร่องอันเกี่ยวกับภาษาไทยของนักเรียนผ่านไปโดยไม่ทักท้วง

ค. ครูทุกคนควรเป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

ง. การใช้หลักสูตร ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิชาภาษาไทยกับวิชาอื่น ทั้งนี้เพื่อให้ใช้ภาษาเป็นประโยชน์ในการเรียนทุกวิชา

บันลือ พลฤกษ์วัน (อ้างใน เอี่ยมพร ยั่งยืน, 2551, หน้า 18) ได้เสนอแนะกิจกรรมในการสอนเขียนสะกดคำในเรื่องอุปเทศการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา แนวบูรณาการทางการสอนสรุปได้ดังนี้ การสอนเขียนแบบให้เห็นรูปคำก่อน การสอนเขียนแบบนี้มุ่งให้เด็กฝึกเขียนคำใหม่ในบทเรียนให้แม่นยำยิ่งขึ้น และยังมุ่งให้เข้าใจความหมายของคำในรูปประโยค ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์ที่ผู้เรียนได้เห็นรูปแบบของประโยค โดยครูเขียนข้อความที่ต้องการจะฝึกโดยมีคำใหม่ใน

บทเรียนที่เด็กอ่าน หรืออาจใช้วิธีจัดทำเป็นแผนภูมิประสมการณ์ ประมาณ 5 – 6 ประโยค แล้วแต่จะเห็นสมควร เช่น ครูเขียนข้อความดังต่อไปนี้ นายอำเภอเป็น(ข้าราชการ)ในอำเภอนายอำเภอเป็นคนของรัฐบาลเขามีหน้าที่ดูแล(ทุกข์สุข)ของ(ประชาชน)นายอำเภอขอ(ความร่วมมือ)กับข้าราชการทุกฝ่ายข้าราชการควร (สนับสนุน)ให้ประชาชน(สามัคคี)กันทุกคนต้องช่วยกันทำความดีเพื่อ(ชาติ)(ศาสนา)และ(พระมหากษัตริย์)ของเรา

นอกจากนั้น วิธีการสอนเขียนสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนควรมีลักษณะดังนี้ (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 , 2552, หน้า 11)

1. ควรนำเนื้อหาและสิ่งของ ประกอบการอ่านควบคู่กันการชี้ให้นักเรียนเห็นลักษณะตัวอักษรพร้อมรูปภาพประกอบ
2. กำหนดเนื้อหา ไม่ควรให้มากเกินไปจนความจำของนักเรียนในแต่ละชั่วโมง
3. นักเรียนอ่าน สัทตาม ครูกำลัง คำนึงถึงจำนวนที่จำกัด
4. ครูอธิบายประกอบความหมายและยกตัวอย่างง่าย ๆ ในภาพที่พบเห็นในท้องถิ่น (เป็นรูปธรรม จับต้องได้)
5. นักเรียนสามารถอธิบายเสริมเนื้อหาที่ครูยกตัวอย่างประกอบได้ชัดเจนและมีข้อมูลที่เชื่อถือได้
6. ครู สร้างเนื้อหา กิจกรรมที่ซ้ำๆ ในเนื้อหา จนนักเรียนสามารถอ่านคำ พยางค์นั้นได้ด้วยตนเอง
7. ครูทำแบบฝึกหัดเปรียบเทียบคำ พยางค์ วลี ให้นักเรียนสังเกตข้อผิดพลาดของตัวอักษร (ควรใช้เวลามากกว่าเพื่อน ๆ)

ส่วนวิธีการสอนเขียนนั้น ได้นำเสนอไว้ว่า

1. สอนให้รู้จักคำศัพท์
2. ฝึกการจับดินสอให้ถูกต้อง
3. ฝึกการลากเส้นตามลำดับขั้นตอน
4. ฝึกคัดลายมือ
5. ฝึกเขียนสิ่งที่คิด
6. ฝึกเขียนตามลำดับความคิด
7. ฝึกเขียนแล้วลองอ่านดู
8. แก้ไขข้อความที่ไม่ชอบ

และยังได้เสนอแนะกิจกรรมการฝึกเขียนไว้ดังนี้

1. Re-ordering Words เป็นกิจกรรมการฝึกเขียนให้ ผู้เรียนรู้จักลำดับของคำ

2. Gap-Filling เป็นกิจกรรมการฝึกการใช้คำชนิดต่างๆ
3. Parallel Writing เป็นกิจกรรมการฝึกเขียนให้เป็นเรื่องราว
4. Describing People เป็นกิจกรรมการฝึกเขียนบรรยาย ที่ใช้คำศัพท์ให้ถูกต้อง
5. Correcting the Facts เป็นกิจกรรมการฝึกเขียนข้อความให้ถูกต้อง
6. Questions and Answers Composition เป็นกิจกรรมการฝึกเขียนบันทึก

ส่วนกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียน สามารถทำได้โดย การเขียนลอกตามแบบ และการเขียนจากความจำหรือประสบการณ์เดิม (Reproduction)

สรุปว่า การสอนเขียนมีหลากหลายวิธี อาจให้นักเรียนการเขียนแบบให้เด็กคัดลอก การสอนเขียนแบบคัดลายมือ การเขียนสะกดคำ เขียนตามคำบอก การเขียนเพื่อแก้คำผิด หรือ การฝึกเขียนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะสอนเขียนโดยวิธีใด ความสำคัญอยู่ที่ต้องมีลำดับขั้นตอนในการสอนการเขียน จัดกิจกรรมการสอนเขียนให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และให้เด็กมีส่วนร่วมในการเขียน โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนรู้ช้าหรือมีปัญหาการเรียนรู้ด้านการเขียนนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมการสอนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับตัวเด็ก

5. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมภาษาพาสนุก

5.1 ความหมายของกิจกรรมภาษาพาสนุก

กิจกรรมภาษาพาสนุก เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กเรียนรู้ช้าหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับระดับสมองของเด็กเรียนรู้ช้าหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ใช้สื่อประกอบการสอนและกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยภาพ การเรียนรู้ด้วยเพลง การเรียนรู้ด้วยเกม การเรียนรู้ด้วยคำคล้องจอง และการเรียนรู้ด้วยปริศนาคำทาย

5.2 หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมภาษาพาสนุก

การเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่เด็กที่เรียนรู้ช้าหรือเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษา นั้น ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด และควรจัดกิจกรรมในรูปของทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะทางภาษาทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน การจัดกิจกรรมควรให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งที่ยังง่ายไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัว หรือจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น การสอนอ่าน เขียนคำ จะต้องให้เด็กเห็นคำต่างๆ พร้อมๆ กับภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคนเราจะมีความจำและเก็บกักความรู้ได้จากพฤติกรรม ดังนี้ (เพิ่มศักดิ์ สุริยจันทร์, 2552)

การอ่าน	10 %
การฟัง	20 %
การเห็น	30 %
การฟังและการเห็น	50 %
การพูด	70 %
การพูดในสิ่งที่ตนทำได้	90 %

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กที่เรียนรู้ช้า ควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ไม่เครียด เด็กได้สัมผัส จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมภาษาพูดจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้สัมผัส ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว คือ การเรียนรู้จากรูปภาพ การเรียนรู้จากเพลง การเรียนรู้จากเกม การเรียนรู้จากคำคล้องจองและการเรียนรู้จากปริศนาคำทาย ดังนี้

5.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปภาพ

รูปภาพ เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา สามารถสัมผัสได้ ถือได้ว่าเป็นสื่อที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีซึ่งเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้า และการที่ผู้เรียนจะสนใจหรือชอบภาพใด ๆ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการของภาพนั้น อย่างไรก็ตามการชอบภาพนั้นของผู้เรียนไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะเรียนรู้จากภาพนั้นได้ดีที่สุด แต่จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาจะชอบภาพที่มีลักษณะ ดังนี้ (วิวัฒน์ชัย สุขัทธน์, 2543, <http://aved.edu.chula.ac.th/essay/technology.htm>)

1. ชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
2. ชอบภาพถ่ายมากกว่าภาพวาด
3. ชอบภาพเหมือนจริงหรือมีสีสัน
4. เด็กเล็กชอบภาพที่ดูเรียบง่ายมากกว่าภาพที่ดูสลับซับซ้อน
5. เด็กโตชอบภาพที่ดูสลับซับซ้อนมากกว่าภาพที่ดูเรียบง่าย

การนำรูปภาพมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นสามารถนำเข้ามาใช้ในส่วนต่าง ๆ ของการสอน เช่น ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้นำจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชี้นำฝึกทักษะด้วยกิจกรรมการเสริมทักษะทางภาษา และขั้นสรุป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

เป็นการนำภาพคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องในบทเรียนที่สอนมาให้แก่นักเรียนได้ดูเพื่อสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคำคำนั้น และสร้างความจำที่ยาวนานเกี่ยวกับคำ ๆ นั้น เช่น

1.1 นำภาพที่เกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนมาให้นักเรียนดู และชวนสนทนาเกี่ยวกับภาพเพื่อสร้างประสบการณ์ทางภาษา

1.2 นำภาพที่เกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนมาให้นักเรียนดู โดยปิดไว้และเปิดเห็นเพียงบางส่วนแล้วชักถามให้นักเรียนตอบว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร การเปิดภาพนั้นภาพเดียวกันอาจจะเลือกเปิดส่วนต่างๆ ที่ไม่เหมือนกันเพื่อให้เด็กได้ใช้ความคิดและจินตนาการในการตอบ เช่น ภาพแมว อาจจะเปิดให้เห็นเฉพาะส่วนที่เป็นเท้า ส่วนหาง ส่วนหู ลำตัวหรือหนวดและแก้ม เป็นต้น

2. ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการให้นักเรียนดูภาพพร้อมกับคำ เพื่อให้ นักเรียนหาความหมาย ก่อนที่จะเหลือเฉพาะคำที่เป็นตัวหนังสืออย่างเดียว

3. ขั้นฝึกทักษะด้วยกิจกรรมการเสริมทักษะทางภาษาและขั้นสรุป ครูอาจจัดกิจกรรม ดังนี้

3.1 เล่นเกมจับคู่ภาพกับคำ

3.2 โยงเส้นภาพกับคำ

3.3 ดูภาพแล้วเติมพยัญชนะหรือสระให้เป็นคำที่สมบูรณ์

3.4 เขียนคำจากภาพ

3.5 นำภาพมาต่อกันแล้วให้นักเรียนเล่าเป็นเรื่องราวจากภาพ

3.6 เขียนเรื่องจากภาพ

ตัวอย่าง ภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปภาพ

ปลา

บ้าน

การใช้ภาพในการเรียนการสอน ผู้สอนควรตระหนักถึงวิธีการใช้ ข้อดี ข้อจำกัด เพื่อนำภาพมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ (เจมิกา หอปลา, 2550, หน้า 40)

วิธีการใช้ภาพ

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตน

2. อย่าใช้ภาพมากเกินไปจนจำเป็น
3. ควรลดการพูดหรือคำอธิบายให้น้อยลง
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีการแสดงออกและมีความคิดริเริ่ม
5. ควรมีคำถามตรงเฉพาะเรื่องให้นักเรียนคิดตอบ

ข้อดี

1. ภาพมีราคาถูกลงและหาง่าย
2. สะดวกในการใช้และใช้ได้นาน
3. ภาพเป็นสิ่งที่จำลองความจริงหรือสิ่งที่อยู่ห่างไกล
4. ภาพเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายคำสอนของครูที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมและช่วย

ให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหา

5. ภาพช่วยเป็นจุดรวมความสนใจของผู้เรียนไม่น่าเบื่อ
6. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการอภิปราย

ข้อจำกัด

1. ภาพบางภาพอาจมีขนาดเล็กเกินไปทำให้ไม่เหมาะกับการใช้ในห้องเรียนขนาดใหญ่จึงต้องใช้เครื่องฉายภาพทาบแสงช่วยขยายภาพ
2. ภาพมี 2 มิติ จึงขาดมิติในส่วนลึก จึงต้องสอนให้ชัดลึกด้วย
3. ถ้าใช้ภาพหนึ่งในการสอนด้วยทักษะและปฏิบัตินั้น ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรเพราะขาดการแสดงความคิดเห็นไหว

4. ผู้เรียนอาจมีการแปลความหมายของภาพแตกต่างกัน

5.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเพลง

ความหมายของเพลง

เพลง หมายถึง ลำเนียงขับร้อง ทำนองดนตรี กระบวนการวิธีรำดาบ รำทวน เป็นต้น ซึ่งการร้องแกँกันมีชื่อเสียงต่างๆ เช่น เพลงปรบไก่ เพลงล้อ

เพลงประกอบการสอน คือ ลำนำ ทำนอง ท่วงทำนองของดนตรี คำขับร้องต่างๆที่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ การนำเพลงและเกมเข้าผสมผสานกันในการสอนเป็นลักษณะเรียนปนเล่น นับว่าสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาวัยเด็ก (กัญญารัตน์ ตุงตามชาติ, 2551, หน้า 14)

ความสำคัญของเพลง

1. เพลงมีบทบาทสำคัญมานาน ตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์
2. เพลงเป็นเครื่องแสดงถึงสติปัญญา และคุณธรรมของประเทศชาติ

3. เพลงเป็นสื่อกลางในการติดต่อ และสร้างความเข้าใจกันได้ดี

4. เพลงเป็นเครื่องพัฒนาอารมณ์ให้เบิกบาน แจ่มใส เสียงและทำนองของเพลง เป็นการแสดงออกถึงความชื่นชมยินดี หรือความเศร้าโศกเสียใจ การร้องเพลงเป็นการให้ความสุขและความพึงพอใจทั้งผู้ร้องและผู้ฟัง

5. การร้องเพลงช่วยบำรุงสุขภาพกายและจิต การร้องเพลงเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนของโลหิตและระบบประสาท ช่วยกระตุ้นความหิวกระหายอย่างน้อยก็กระหายน้ำ น้ำเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่มชื้นในร่างกายและเกิดพลัง ขณะที่ร้องเพลง เราต้องผ่อนลมหายใจ เข้าและออกตามจังหวะสั้น-ยาว ของทำนองเพลง ทำให้ปอดขยายเข้า – ออก ถ้าร้องเพลงบ่อยๆ เท่ากับเป็นการช่วยเสริมสร้างให้ทรวงอกแข็งแรงจะนั้นจะเห็นได้ว่า เพลงมีความสำคัญต่อชีวิตเราจึงต้องปลูกฝังให้เด็กได้มีการร้องเพลง เพราะนอกจากจะช่วยเสริมสุขภาพแล้ว ยังเป็นการช่วยให้เด็กได้ออกเสียงอย่างถูกต้องด้วย

คุณค่าของเพลง

1. ทางด้านร่างกาย เสียงเพลงและเสียงดนตรี จะกระตุ้นให้เด็กมีการเคลื่อนไหว ให้เข้ากับจังหวะเพลง เช่น การเต้น การกระโดด การสไลด์ การควมม้า และแสดงท่าทางต่างๆ

2. ทางด้านสติปัญญา เด็กจะฝึกหัดฟังเสียงเพลง และเสียงดนตรีรู้จักแยกแยะเสียงร้อง และอุปกรณ์ดนตรีต่างๆและยังพยายามที่จะฝึกหัดร้องตาม

3. ทางด้านอารมณ์ เสียงเพลงและเสียงดนตรี สามารถขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของเด็กเพราะเสียงดนตรีเป็นทั้งศิลปะและศาสตร์แห่งความนิ่มนวล สามารถลดความรู้สึกก้าวร้าวทางอารมณ์ของเด็ก ลดความตึงเครียด ความกดดันของระบบประสาทได้ด้วย

4. ทางสติปัญญา เสียงเพลงและเสียงดนตรี เป็นสิ่งช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเด็กเมื่อเด็กได้ยินเสียงก็จะเกิดจินตนาการมองเห็นภาพ บางครั้งเราอาจเคยถูกเด็กถามว่า เพลงนั้นหมายถึงอะไร เพลงนี้มีความหมายว่าอย่างไร แสดงว่าเด็กเกิดความรู้สึกเริ่มมีการอยากรู้ ถึงความหมายและความเป็นมาของเพลง

5. ทางด้านสังคม เสียงเพลงและเสียงดนตรี เป็นพื้นฐานแห่งทางสังคมของเด็ก การที่เด็กได้ร้องเพลง และร่วมกิจกรรมทางดนตรีเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่คณะ ในโอกาสพิเศษต่างๆ เด็กๆได้มีโอกาสเข้าสังคมได้พบปะรู้จักกับเพื่อนนำไปสู่แนวทางการอยู่ร่วมกันในสถาบันสังคมที่ดีได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการร้องเพลง

1. เพื่อขับเคลื่อนอารมณ์ให้มีจิตใจผ่องใส
2. ก่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง
3. ทำให้เกิดความสามานสามัคคีรักใคร่กันในกลุ่มคณะ

4. ผ่อนคลายความตึงเครียดและเบี่ยงเบนในการเรียน
5. ช่วยความจำในบทเรียนให้แม่นยำยิ่งขึ้น
6. เป็นยาแก้หวัดหวามอนได้เป็นอย่างดี
7. เพื่อปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง
8. เพื่อเป็นการส่งเสริมการแสดงออก

นอกจากนี้การร้องเพลงก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความเจริญ
งอกงาม ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์

ประเภทของเพลง

มีผู้จัดประเภทของเพลงไว้หลายหลาย เช่น จัดเป็น เพลงที่รู้จักกันทั่วไป
เพลงที่ร้องได้กันรอบวงเพลงที่มีลูกคู่ เพลงร้องประสานเสียง เพลงสนุกสนาน เพลงประกอบ
ทำทาง เพลงที่ร้องโต้ตอบและเพลงมาร์ชปลุกใจ หรือ เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงสากล
เพลงเบ็ดเตล็ด และ เพลงพื้นเมือง

5.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม

ความหมายของเกม

เกม หมายถึง กิจกรรมทางพลศึกษาแขนงหนึ่งที่ว่าด้วยการเล่นที่ไม่มีกติกา
สลับซับซ้อนมากนัก และเป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวขั้นมูลฐานและ
พัฒนาไปสู่ทักษะกีฬาอื่นๆ (จรินทร์ ธานีรัตน์, 2542, หน้า 1)

เกม หมายถึง การเล่นด้วยความเต็มใจจนการแข่งขันได้สิ้นสุดลง หรือได้
คะแนนตรงตามที่ต้องการ หรือจนได้ชัยชนะกิจกรรมนี้ไม่เหมาะสำหรับเด็กหรือวัยรุ่นหรือนักกีฬา
เท่านั้นแต่เหมาะสำหรับทุกคน ทุกเพศ (ศิริลักษณ์ เฟื่องกาญจน์, 2531, หน้า 22)

เกม หมายถึง การเล่นที่มีระเบียบ มีระบบกฎเกณฑ์ ทุกสิ่งมีเงื่อนไข หรือข้อตกลง
ร่วมกันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก ทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง เป็นการออกกำลังกายเพื่อ
พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรม เช่น การให้อภัย เสียสละอดทน
อดกลั้น ความสามัคคี ความกล้าหาญไม่เห็นแก่ตัวและเป็นกิจกรรมที่เล่นได้ทุกเพศทุกวัย
(ดาวประกาย แก้วพนรัตน์, 2549, หน้า 16)

เกม หมายถึง กิจกรรมพัฒนาที่มีลักษณะการเล่นและการแข่งขันที่เป็นไปตาม
ระเบียบข้อบังคับระหว่างผู้เล่นสองฝ่าย (วีระ มนัสวานิช, 2539, หน้า 10)

สรุปว่า เกม เป็นกิจกรรมที่นำมาใช้เพื่อความสนุกสนานเร้าใจ บันเทิงใจ ผ่อนคลาย
อารมณ์ เป็นกิจกรรมนอกแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับโอกาส เวลาหรือ
ช่วงจังหวะที่อำนวยให้ จะเป็นกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่สามารถนำมาประยุกต์ดัดแปลงจัดให้ผู้เข้าร่วม

ได้มีการแสดงออกทางกาย มีการเคลื่อนไหว โดยมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้รับทักษะพื้นฐาน ที่สามารถพัฒนาไปสู่การฝึกกิจกรรมการออกกำลังกายอื่น ๆ

ความมุ่งหมายของการสอนเกม

การสอนเกมมีความมุ่งหมายเพื่อจะให้ผู้เรียนได้รู้จักนำทักษะต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆของแต่ละเกมเพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการที่จะเล่นกีฬาต่อไป ดังนั้นจึงใช้เกมเพื่อมุ่งหมายในการสอน ไม่ใช่เล่นเพื่อสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ควรสอดแทรกความมีน้ำใจนักกีฬา คุณธรรม ความรับผิดชอบ ในหน้าที่ เป็นต้น แทรกไว้ในทุกการเล่น และวิเคราะห์ว่าแต่ละเกมผู้เล่นได้ทักษะใดบ้าง หรือเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาอย่างไร

ประโยชน์ของเกม

เกม มีประโยชน์ทำให้ผู้เล่นมีความสุขสนุกสนาน สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดกับผู้เล่นด้วยกัน ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีความกล้าแสดงออก ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามให้กับผู้เล่น และสร้างสมรรถภาพทางร่างกายพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การเล่นกีฬา (พัทธยา หมั่นแสน, 2549, หน้า 24)

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2542, หน้า 2) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกมว่าการเล่นเกมนั้นให้ประโยชน์หลายด้านด้วยกัน สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมการเคลื่อนไหวเบื้องต้นทางร่างกายให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
2. ช่วยเสริมสร้างทักษะเบื้องต้นของการกีฬา เพื่อจะได้เล่นอย่างถูกต้องและจะทำให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. ทำให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน
4. ส่งเสริมสุขภาพจิตไม่ให้เกิดความเคร่งเครียดและช่วยให้สมองปลอดโปร่งจิตใจมั่นคง

5. การเล่นช่วยส่งเสริมให้เด็กปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี

6. ส่งเสริมสุขภาพกาย ให้แข็งแรงหรือมีสมรรถภาพทางกายที่ดีอยู่เสมอ

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกม พอสรุปได้ คือ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้เล่นและเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวเบื้องต้นให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการทำงานและเล่นร่วมกับบุคคลอื่น รู้จักปฏิบัติตนตามระเบียบ เคารพกฎกติกาในการเล่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ทำให้มีสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิตดี เสริมสร้างลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เสริมสร้างความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน การประชุมสัมมนา การอบรมและการท่องเที่ยว โดยสอดแทรกเกมการเล่นในระหว่างจัดกิจกรรมหรือหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

ความสำคัญของเกม

เกม เป็นกิจกรรมพลศึกษาที่ส่งเสริมทักษะและคุณสมบัติต่างๆดังต่อไปนี้

1. เคลื่อนไหว ส่งเสริมการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบ และทำให้ได้เคลื่อนไหว ส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย
2. ผจญภัย ได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น ผจญภัย กระตุ้นและ จูงใจให้เกิด ความตื่นตัวเร้าใจ
3. ค้นพบใหม่ ได้ค้นพบสิ่งแปลกๆใหม่ๆด้วยตนเอง
4. โอกาส สร้างเสริมและส่งเสริมให้รู้จักโอกาส และจังหวะในการใช้ทักษะ ต่าง ๆ และการเล่น
5. ทักษะ สร้างเสริมทักษะพื้นฐานและทักษะก้าวหน้าทั้งทักษะเคลื่อนไหว และทักษะทางกลไก
6. เกิดประสบการณ์ เกิดประสบการณ์ในการเล่นได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็น การเพิ่มประสบการณ์ชีวิต
7. ความสามัคคี ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ขอมรับและช่วยเหลือ ซ้ำกันและกันฝึกกระบวนการผู้นำ ผู้ตาม
8. ได้เพื่อน เกิดมิตรภาพได้เพื่อน ได้เรียนรู้ลักษณะนิสัยและน้ำใจของคน ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม
9. สนุกสนาน เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน รื่นเริง ผ่อนคลายอารมณ์เครียด
10. สมรรถภาพทางกาย เกิดสมรรถภาพความแข็งแรง ความทนทาน และ สุขภาพทางกาย
11. สมรรถภาพทางกลไก เกิดความคล่องตัว ประสาทตา หู มือ เท้า สามารถ ทำงานได้อย่างสัมพันธ์กัน
12. ความพร้อม เกิดความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดันตัว กระฉับกระเฉง พร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆต่อ

หลักวิธีการสอนเกม

ในการนำหรือสอนเกม ถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องพิจารณา เพราะเป็น การส่งเสริม สร้างเสริมและแนะแนวด้านบุคลิกภาพ ความมีคุณธรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น ผู้สอนเกมจึงควรมีหลักวิธีการสอนที่เหมาะสมดังนี้

1. กำหนดโครงการหรือแผนการสอนไว้ล่วงหน้า
2. ศึกษาทำความเข้าใจในวิธีการเล่นเป็นอย่างดี
3. จัดเตรียมอุปกรณ์สถานที่ให้เหมาะสมกับเกมที่จัด

4. คัดเลือกเกมให้เหมาะสมกับเพศ วัย ระดับชั้น และระดับความสามารถของ
ผู้เข้าร่วม

5. ชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าใจกติกา สัญญาณในการเล่น

6. อธิบายถึงชื่อเกม และวิธีการเล่นให้เข้าใจ โดยใช้ภาษาพูด กิริยา ท่าทางที่
เข้าใจ ง่ายๆ ชัดเจน ตรงตามจุดมุ่งหมาย

7. สาธิตการเล่นให้เข้าใจโดยวิธีสาธิตตามลำดับขั้นหรือสาธิตร่วมกับการปฏิบัติ
ไปที่ละขั้น

8. จัดหาเกมแปลกๆ และเป็นเกมทั้งเบาและหนักสลับกัน

9. ส่งเสริมให้ผู้เล่นเกิดความสนุกสนานได้อย่างเต็มที่ โดยคำนึงถึง
ความปลอดภัยเป็นหลัก

10. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนมีโอกาสเข้าเล่นอย่างเสมอภาค

11. ให้คำชมเชย ให้กำลังใจ เพื่อตัวอย่างที่ดี

12. เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ตาม
ความเหมาะสม

ลำดับขั้นของการสอนเกม

การสอนเกม มีดังนี้ อบอุ่นร่างกายเพื่อสร้างความพร้อมทางกาย บอกชื่อเกม
จัดรูปแบบการเล่น อธิบายวิธีการเล่นและสาธิต ชี้แจงกฎ กติกา ระเบียบการเล่น และการตัดสินใจ
ทดลองหรือสาธิตการเล่น ดำเนินการเล่น อภิปราย และสรุป สุขปฏิบัติ

หลักในการเลือกเกม

องค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาเลือกสรรเกม เพื่อนำมาสอนนั้น ขึ้นอยู่กับ
สิ่งต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายในการเล่นเช่น

ถ้าต้องการความสนุกสนานควรเลือกเกมที่สร้างความสนุกสนานให้กับ
ผู้เล่นโดยใช้เวลาไม่มากและไม่ยากจนเกินไป แต่ถ้าต้องการฝึกเป็นผู้นำผู้ตาม ต้องเลือกเกมที่
พยายามให้ผู้เล่นได้แสดงออก ซึ่งความสามารถของตนเองให้มากที่สุด และถ้าต้องการทักษะทาง
กีฬา ต้องเลือกเกมที่มีแบบอย่างของทักษะเฉพาะของกีฬาที่ต้องการ

2. ระดับของผู้เข้าร่วม พิจารณาถึงเกมที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย ระดับ
ความสามารถ ระดับอายุ ความสนใจ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

3. สถานที่ ความเหมาะสมของสถานที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดหาเกม เพราะ
ต้องจัดเกมที่เหมาะกับจำนวนผู้เข้าร่วม เพื่อให้ได้เล่นอย่างเต็มที่และปลอดภัยมากที่สุด

4. จำนวนผู้เล่น ควรเลือกเกมที่สามารถเข้าร่วมได้ทุกคน หรือพิจารณาถึงผู้เข้าร่วมเป็นหลักในการคัดเลือกเกม ถ้ามีผู้เล่นมาก ก็ไม่ควรเลือกเกมประเภทบุคคล อาจจะใช้เกมแบบหมู่หรือผลัดเป็นต้น

5. อุปกรณ์ ควรจัดหาอุปกรณ์ที่สะดวก เหมาะสม ประหยัด และสามารถจัดหาได้ง่ายและปลอดภัยต่อการนำมาประกอบการเล่น ซึ่งอาจจะจัดหาหรือทำขึ้นเอง

6. กติกา กฎระเบียบในการเล่น เกมที่มีกติการะเบียบการเล่นมาก หรือเทคนิคสูงไม่เหมาะกับการนำมาใช้ในแบบหมู่ หรือเพื่อความสนุกสนาน จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และควรชี้แจงให้ผู้เล่นได้เข้าใจถึงกติกาการเล่นและสามารถเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

ลำดับขั้นของการสอนที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

ระดับเด็กปฐมวัย ควรใช้เกมเบ็ดเตล็ด เกมมูลฐานเบื้องต้นง่ายๆในของขำเกม เพื่อเริ่มทักษะการเคลื่อนไหว และสมรรถภาพด้านร่างกาย จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน

ระดับประถมศึกษาปีที่หนึ่งถึงประถมศึกษาปีที่สาม จัดเกมเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นของกีฬาต่างๆ หรือเลือกเกมที่ใช้อุปกรณ์ประกอบ ซึ่งเป็นทั้งเกมรายบุคคล และเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐาน และทักษะกลไกการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย และการเล่นเป็นกลุ่ม หรืออาจจะใช้เกมนำไปสู่ทักษะกีฬา โดยจัดกฎเกณฑ์การเล่นที่ไม่ยุ่งยากเกินไป กติกาอย่างง่าย เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความสนใจในกิจกรรมกีฬาตามทักษะเบื้องต้นนั้นๆ

ระดับประถมศึกษาปีที่สี่ถึงประถมศึกษาปีที่หก เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเจริญเติบโตมากขึ้น ดังนั้น เกมที่ควรจะเป็นเกมส่งเสริมให้ได้แสดงออกถึงสมรรถภาพทางกายอย่างเต็มที่ ส่งเสริมความสัมพันธ์ของประสาทตา หู มือ เท้า เพื่อความคล่องตัว ความแข็งแรง ความทนทาน ความเร็ว และทักษะกีฬาเบื้องต้น ควรจัดในรูปของแบบหมู่ หรือกลุ่ม เพื่อส่งเสริมด้านความร่วมมือสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นต้น

ระดับมัธยมศึกษา เป็นเด็กที่กำลังอยู่ในช่วงการเจริญเติบโตเต็มที่ เพื่อก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเกมจึงควรจัดในรูปของเกมกลุ่ม การแสดงออกถึงทักษะความสามารถรายบุคคล และกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี นอกจากนี้ ยังควรจัดกิจกรรมด้านนันทนาการและส่งเสริมทักษะความสามารถรายบุคคล เพื่อส่งเสริมความยอมรับ และเป็นการส่งเสริมให้กำลังใจกับเด็กวัยรุ่น

5.2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยปริศนาคำทาย

เด็กในระดับประถมจะชอบทายปัญหามากเพราะจะทำให้เด็กคิดหาคำตอบในแง่มุมต่างๆ เป็นการกระตุ้นและท้าทายความคิด เด็กวัยนี้เป็นวัยอยากรู้อยากเห็นชอบคิดค้นหาคำตอบ และก่อให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น สำหรับปริศนาคำทายที่นำมาใช้สอนนั้นควรจะเป็นคำที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน

ความหมายของปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำที่ยกขึ้นเป็นเงื่อนไขเพื่อให้แก้ เพื่อให้ทายการเล่นทายกันมักนิยมกันในหมู่เด็ก ๆ หรือผู้ใหญ่ก็ยกคำทายเพื่อมาทายเด็ก เป็นการฝึกสมองลองปัญหาและทำให้เกิดความบันเทิงใจ การเล่นปริศนาคำทายนอกจากจะฝึกสมองลองปัญหาแล้วยังฝึกให้เด็ก ๆ รู้จักจำ รู้จักสังเกต เป็นวิธีสอนเด็กที่ชาญฉลาดอย่างยิ่ง

ปริศนาคำทาย อาจแยกออกได้ตามลักษณะของเรื่องที่ทายเช่นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ พืช เครื่องมือเครื่องใช้ อาชีพ อวัยวะ คน เป็นต้น

ลักษณะของปริศนาคำทาย

นิยมใช้คำคล้องจอง ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ทำให้จดจำได้ง่าย ไม่นิยมถามตรง ๆ แต่จะใช้สิ่งเปรียบเทียบ มีการท้าทายให้ผู้ไขปริศนาพยายามคิด

ประเภทของปริศนาคำทาย

1. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น อะไรเอ๋ยเขียวชุ่มพุ่มไสวไม่มีใบมีแต่เมล็ด (ฝน)
2. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับพืช เช่น อะไรเอ๋ยต้นเท่าครกใบปรกดิน (ตะไคร้)
3. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับสัตว์ อะไรเอ๋ย ลี้น้ำเดินมาหลังคามุงสังกะสี (เต่า)
4. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาชีพ อะไรเอ๋ย ข้างโน้นก็เข้าง้างนี้ก็เขาเรือสำเภาเล่นตรงกลาง (กัทอผ้า)
5. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอวัยวะ อะไรเอ๋ยไม่ใกล้ไม่ไกลมองเห็นรำไร (จมูก)
6. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับศาสนา-ประเพณี อะไรเอ๋ย หัวเป็นหนามถามไม่พูด (พระพุทธรูป)
7. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับวรรณกรรม พระรามชอบสีอะไร (สีดา)
8. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับเขาวงกต อะไรอยู่บนฟ้า (วรรณยุกต์โท)

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เล่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ฝึกให้ผู้เล่นเป็นผู้มีนิสัยช่างสังเกต

ช่างคิด ได้รับความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น สำนวนภาษา สังคมวิทยา และธรรมชาติวิทยาและ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5.2.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยคำคล้องจอง

ความหมาย

คำคล้องจอง หมายถึง การเรียบเรียงคำหรือข้อความสั้นๆ ที่มีการสัมผัสคำอ่านเข้าใจง่ายและสามารถจดจำสิ่งที่อ่านได้รวดเร็ว ลักษณะของคำคล้องจองประกอบการสอนใช้คำคล้องจองง่าย ๆ สั้นๆ ใช้เวลาในช่วงสั้น ๆ ใช้คำที่เหมาะสมกับระดับชั้น วัยและเนื้อหาวิชา ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความสนุกสนานในการอ่านพร้อมทั้งเป็นการฝึกเนื้อหาจากบทเรียน

จุดประสงค์ในการสอนคำคล้องจอง

1. ช่วยให้นักเรียนสนุกสนาน เพลิดเพลินในการเรียนภาษาไทย
2. ช่วยจุดใจและเร้าความสนใจของนักเรียน
3. ช่วยในการฝึกทักษะภาษาและทบทวนเนื้อหาวิชาต่างๆ
4. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน
5. เพื่อฝึกความคิดและเพิ่มพูนประสบการณ์ทางภาษา
6. ใช้เป็นกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียนและสรุปบทเรียน
7. เพื่อสร้างนิสัยและเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย

6. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน

6.1 ความหมายของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือที่กลุ่มตัวอย่างใช้เพื่อช่วยเหลือกรณีศึกษาซึ่งเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของแบบฝึกที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535, หน้า 147) สรุปว่า แบบฝึกทักษะหรือแบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น

สฤตกร เป้นกลาง (2538, หน้า 23) ได้สรุปความหมายของแบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเฉพาะทักษะ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน มีลักษณะคล้ายแบบทดสอบย่อย แต่มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมากกว่า ลักษณะปัญหาในแบบฝึกจะเรียงลำดับจากง่ายไปหายากและต้องเป็นปัญหาที่เสริมทักษะพื้นฐาน

ถวัลย์ มาศจรัส (2547, หน้า 151) ได้ให้คำจำกัดความของแบบฝึกทักษะว่า เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมมีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบ และพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเองได้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544, หน้า 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่าแบบฝึกทักษะ คือ สื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งเพื่อฝึกทักษะให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ควรใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียน หลังจากการเรียนรู้เนื้อหาในช่วงหนึ่ง ๆ รวมทั้งเกิดความชำนาญในเรื่องนั้นอย่างกว้างขวางมากขึ้น

ดังนั้นแบบฝึกทักษะจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะในเรื่องที่เรียนรู้ได้มากขึ้น โดยอาศัยการฝึกฝนหรือปฏิบัติด้วยตนเองของผู้เรียน ลักษณะกิจกรรมในแบบฝึกทักษะจะเป็นกิจกรรมที่เสริมทักษะพื้นฐานโดยกำหนดขึ้นให้ผู้เรียนตอบเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ปริมาณของกิจกรรมต้องเพียงพอที่จะตรวจสอบและพัฒนาทักษะและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

6.2 ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

ในการสร้างแบบฝึกสำหรับเด็กมีองค์ประกอบหลายประการซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 146) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ด้วยเช่นกัน ว่า แบบฝึกทักษะควรเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน มีคำชี้แจงสั้นๆ ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจ วิธีทำได้ง่าย ใช้เวลาที่เหมาะสม มีสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ มีข้อเสนอแนะในการใช้ มีให้เลือกทั้งแบบตอบอย่างจำกัดและแบบตอบอย่างเสรี ถ้าเป็นแบบฝึกที่ต้องการให้ผู้ทำศึกษาด้วยตนเองแบบฝึกนั้นควรมีหลายรูปแบบ และให้ความหมายแก่ผู้ฝึกทำด้วย ควรใช้ภาษาสำนวนง่ายๆ ฝึกให้คิดให้เร็วและสนุก รวมทั้งแบบฝึกควรปลูกความสนใจและใช้หลักจิตวิทยาด้วย

จริยาภรณ์ รุจิโมระ (2548, หน้า 148) ได้เสนอหลักเกณฑ์การฝึกทักษะ สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะควรกำหนดนิยามของแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้แจ่มแจ้ง ทักษะใหญ่่ออกเป็นทักษะย่อยโดยละเอียด นักเรียนจะต้องฝึกทักษะในขั้นย่อยๆ เหล่านั้นทีละขั้นจนเกิดทักษะแล้วจึงฝึกทักษะที่ยากขึ้น ให้นักเรียนฝึกทักษะที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อยแล้วหลายครั้งจนมีความชำนาญ เน้นการฝึกซ้ำๆ มีการวัดและประเมินผลหรือสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างสม่ำเสมอเพื่อประเมินว่าเด็กมีทักษะเกิดขึ้นแล้ว

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544, หน้า 10) กล่าวว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดี คือ

- 1) มีความชัดเจนทั้งคำสั่งและ ตัวอย่างแสดงวิธีทำที่ใช้ไม่ควรยาวเกินไป เพราะจะทำให้เข้าใจยาก

ควรปรับให้เหมาะสมกับผู้ใช่ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ถ้าต้องการ

2) มีความหมายต่อผู้เรียนและตรงตามจุดมุ่งหมายของการฝึกลงทุนน้อยใช้ได้นาน ๆ และทันสมัยอยู่เสมอ 3) ภาษาเหมาะกับวัยและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน 4) แยกฝึกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่องไม่ควรยาวเกินไป แต่ควรมีกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความสนใจและไม่น่าเบื่อหน่ายในการทำและเพื่อฝึกทักษะใดทักษะหนึ่งจนเกิดความชำนาญ 5) ควรมีทั้งแบบให้ตอบโดยเสรี การเลือก ใช้คำหรือข้อความหรือรูปภาพในแบบฝึกควรเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและตรงกับความในใจของนักเรียน เพื่อความเพลิดเพลิน ความพอใจของผู้เรียน 6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 7) ตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคล 8) มีการปรับปรุงควบคู่ไปกับหนังสือแบบเรียนอยู่เสมอและควรใช้ได้ดีทั้งในและนอกห้องเรียน และ 9) สามารถประเมินและจำแนกความเจริญงอกงามของเด็กได้

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า การสร้างแบบฝึกที่ดีนั้นต้องมีความชัดเจน มีความหมายต่อผู้เรียน ภาษาและภาพมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและควรเปิดโอกาสในการเลือกตอบและศึกษากันว่าด้วยตนเอง สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลและเข้าใจผู้เรียน ซึ่งตรงกับหลักการเรียนรู้ที่ว่าเด็กมักจะเรียนรู้ได้เร็วในการกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และแบบฝึกที่ดีนั้นต้องมีการปรับพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

6.3 ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาทักษะมาก ซึ่งได้มีนักการศึกษากล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

ฉวีวรรณ กิรติกร (2538, หน้า 10) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนาทักษะโดยใช้แบบฝึกทักษะจะส่งผลถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนคือช่วยในการปรับพฤติกรรมการเรียน ส่งเสริมความเข้าใจ ความชำนาญ การคิดในใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้เร็ว ถูกต้องและแม่นยำ

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538, หน้า 34) กล่าวว่า แบบฝึกเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยลดภาระของครู ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่างๆของนักเรียนได้ชัดเจน ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาได้ดีขึ้น ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนประสบผลผลสำเร็จในทางจิตใจมากขึ้น ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนบทเรียนแล้ว ช่วยให้นักเรียนสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง นักเรียนฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในเวลาเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเองด้วย ส่วนปริญญ์ พวงนัสดา (2544, หน้า 11) ประกอบกับ นิภา เพชรสม และคณะวิจัยของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี (2545, หน้า 31-32) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้แจ่มกระจ่างยิ่งขึ้น
 2. ช่วยลดภาระผู้สอน เพราะมีการจัดเตรียมลำดับขั้นเรียบร้อยแล้ว
 3. ช่วยในการสอนผู้เรียนที่มีความสามารถหรือความสนใจแตกต่างกัน
 4. ช่วยรักษามาตรฐานการเรียนรู้ เพราะผู้ที่เรียนจากชุดการเรียนรู้จะได้รับความรู้ในมาตรฐานเดียวกัน
 5. มีการวัดและการประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
 6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกฝนการตัดสินใจ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
 7. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 8. ใช้ได้ทุกระดับการศึกษา
 9. ได้รับความสนใจของผู้เรียนได้มากกว่าสื่อที่หลากหลาย
- สรุปว่า แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียนเพราะครูได้มีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า สดภาระงานของครูในขณะที่สอนรวมทั้งช่วยส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนให้กับนักเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.4 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ

หลังจากได้สร้างแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะแล้วจะต้องดำเนินการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะ ซึ่ง กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 357-361) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะเป็นการประกันว่าแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นโดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุผล” ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการและผลลัพธ์ ซึ่งเกณฑ์นี้ก็คือคุณค่าที่จะนำไปสอนผู้เรียนและคุ้มแก่การลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ 1) การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง คือ การประเมินผลต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลายๆกิจกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม (รายงานกลุ่ม) และรายงานของบุคคลได้แก่งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้และ 2) การประเมินพฤติกรรมสุดท้าย คือ การประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะมีขั้นตอนดังนี้

1. แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1 : 1) เป็นการทดลองกับนักเรียน 3 คน โดยใช้เด็กอ่อนปานกลางและเด็กเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ส่วนที่เห็นว่ายังบกพร่อง เช่น เนื้อหา สื่อต่าง ๆ แบบทดสอบ ฯลฯ ให้ดีขึ้น

2. แบบกลุ่มเล็ก(1:10) เป็นการทดลองกับนักเรียน 6 – 10 คน (ละครึ่งนักเรียนที่เก่ง ปานกลางและอ่อน) คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง

3. ภาคสนาม (1 :100 หรือ 1 ห้อง) เป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 40 – 100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 นอกจากนี้การที่จะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) ให้มีค่าเป็นเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ ซึ่งโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 เพราะการเปลี่ยนพฤติกรรมคิดตามระยะเวลา ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะ เช่น ภาษาไม่สามารถเปลี่ยนและวัดได้ทันทีที่เรียนเสร็จไปแล้ว หรือเนื้อหาที่เป็นเจตคติ อาจจะตั้งไว้ต่ำกว่านี้ คือ 75/75 สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545, หน้า 64) ซึ่งกล่าวว่าการกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับว่าสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ คือ ด้านความรู้ความจำ มีค่า 80/80 ขึ้นไป ด้านทักษะปฏิบัติ มีค่า 70/70 ขึ้นไป โดยที่ค่า E_1 / E_2 ต้องไม่แตกต่างกันกว่าร้อยละ 5

ภายหลังจากที่นำแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะไปใช้ ในกรณีที่ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะที่ทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพนั้น ไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้เนื่องจากมีตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ เช่น สภาพห้องเรียน ความพร้อมของผู้เรียน บทบาทและความชำนาญ ในการใช้แบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมฝึกทักษะของผู้เรียน เป็นต้น อาจจะอนุโลมให้มีระดับผิดพลาดได้ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ประมาณ 2.5% - 5%

จากการศึกษาขั้นตอนการผลิตและการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ ผู้ศึกษาได้นำมาเป็นแนวทางในการผลิตชุดพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน พร้อมทั้งนำแบบฝึกทักษะดังกล่าวไปหาประสิทธิภาพก่อนนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกตุมณี มากมี (2540, หน้า53) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (เรียนช้า) ในสังกัดสำนักงานงานประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์

ด้านการอ่านออกเสียง อ่านในใจและอ่านจับใจความ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงสุดในการอ่านในใจ 82.26 รองลงไปคือ การอ่านจับใจความ ร้อยละ 72.53 และด้านการอ่านออกเสียง 65.52

ทิพย์สุดา จงกล (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยากวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำยากมีประสิทธิภาพเท่ากับ 96.61/86.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป มีจำนวน 26 คน จากนักเรียนทั้งหมด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67

รัตนา แวงจันทร์ (2541, หน้า 40) ศึกษาความสามารถในการเขียนคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม โดยศึกษากับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการเขียน ที่มีระดับสติปัญญาปกติและไม่มีควมพิการซ้ำซ้อน จำนวน 7 คนพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการกับเกมมีความสามารถในการเขียนคำก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองเด็กมีความสามารถเขียนคำสูงกว่าก่อนการทดลองและอยู่ในระดับดี

สมาน แด้มพิมาย (2543, หน้า 43-44) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกอ่านคำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนโดยใช้แบบฝึกอ่านคำควบกล้ำ สูงกว่าก่อนเรียน

เขวถักษณ์ วรรณม่วง (2544, หน้า 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังจากสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพรรณิ ไชยเทพ (2544, หน้า 69) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกเสริมทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและเขียนคำในวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สามารถช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนคำใน วิชาภาษาไทยได้ถูกต้องสูงขึ้น และผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและเขียนคำในวิชาภาษาไทยของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและเขียนคำ สูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกเสริมทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

สมคิด บุญบุรณ์ (2546, หน้า 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านมีความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยหลังจากได้รับการสอนอ่านตามแบบสูงกว่าก่อนการสอนอ่านตามแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉรา นาคทรัพย์ (2546, หน้า 61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยวิธีการสอนอ่านเป็นคำ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนอ่านเป็นคำ มีความสามารถอ่านคำอยู่ในระดับดี และมีความสามารถอ่านคำหลังการสอนอ่านเป็นคำสูงกว่าก่อนการสอนอ่านเป็นคำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรัญญา เชื้อทอง (2546, หน้า 60) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม โดยใช้บัตรพยัญชนะผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านคำยากโดยใช้บัตรพยัญชนะ มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และชุดฝึกอ่านคำยากโดยใช้บัตรพยัญชนะ มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีประสิทธิภาพ 92.71/82.75

จินดา อุ้นทอง (2549, หน้า 73) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกทักษะการอ่านโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่าน นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนอยู่ในระดับดี คือ สามารถอ่านได้ถูกต้อง แม้จะใช้เวลาในการอ่านมากกว่าปกติ

ประกอบกุล ก่ออมอรณ์ (2548, หน้า 60) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อเพลงประกอบท่าทาง พบว่า ความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้หลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อเพลงประกอบท่าทางสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัญญรัตน์ ดุงตามชาติ (2551, หน้า 62) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงคำโดยใช้และไม่ใช้เพลงและเกมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แผนการสอนที่ใช้และไม่ใช้เพลงและเกมประกอบสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการอ่านคำเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 67.76 ส่วนกลุ่มควบคุมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แผนการสอนปกติสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการอ่านคำเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 22.23 และผลการเปรียบเทียบความสามารถของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้แผนการสอนที่ใช้และไม่ใช้เพลงและเกมประกอบจำนวน 30 แผน และใช้แผนการสอนปกติ พบว่า กลุ่มทดลองความสามารถในการอ่านคำเพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมเฉลี่ยร้อยละ 45.53

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เด็กเหล่านี้สามารถเรียนรู้ได้ และสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล หากครูรู้จักเลือกวิธีสอน และนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในการสอนอ่านให้กับเด็กอย่างหลากหลายให้มีความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนอย่างจริงจัง จะทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น

